JÄRVA TEATAJA

LAUPÄEVAL, 6. NOVEMBRIL 1943. A. 3. AASTAK. NR. 128. ÜKSIKN. 5 PN.

Toimetus ja talitus: Paide, Turg 10, telef. 30. Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval. Tellimishind Rmk 0.60 kuus. ● Peatoimetaja: Johannes Kaup. Väljaandja: Kirjastus Eesti Ajaleht. Paide Trükikoja trükk

Mitmes kohas idarindel käivad praegu rasked võitlused

Ka Lõuna-Itaalia rindel algasid võitlused rünnakule asunud vaenlase diviisidega. — Saksa õhujõud pommitasid Londoni linnapiirkonda

Führeri peakorterist, 5. nov. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Mõlemal pool Kertshi kestavad rasked võitlused vaenlase sillapeade ümber edasi. Sõjalaevastik uputas seal ühe vaenlase kahurpaadi, samuti ka kaks dessantsõidukit, ja vigastas raskesti üht kiirpaati ja arvukaid dessantlaevu.

Vaenlase tulemusteta rünnakute juures Krimmi poolsaare põhjasissekäikude vastu hävitati eile jälle hulk vaenlase tanke. Omapoolse eduka vasturünnaku juures paistis siin esileküündiva vaprusega silma üks Rumeenia soomuskompanii.

Dnjepri alamjooksul teostasid nõukogud asjatuid rünnakuid meie sillapeadele. Nõrgemad jõud, millised ületasid jõe, hävitati. Suures Dnjepri käärus nurjusid Dnjepropetrovskist lõuna- ja edelapool sooritatud tugevad vaenlase läbimurdekatsed meie üksuste vihases vastupanus. Meiepoolsed vasturünnakud viskasid ajutiselt sissemurdnud vaenlase jälle tagasi. Seejuures tehti ühes lõigus 40 ründavast nõukogude tankist 23 kahjutuks. Kilevi juures ja sellest põhja pool jätkasid nõukogud oma tankidest toetatud rünnakuid ja saavutasid mõningaid sissemurde. Rasked võitlused on seal käimas. Ka ülevaatetus maastikus Velikije Lukist edelapool kestavad ägedad võitlused, millistes hävitati 32 nõukogude tanki.

Vaenlase lennukite rünnakukatsed ühele Saksa varustuskonvoile Jäämere rindel aeti jahi- ja hävitajateüksuste poolt nurja. Õhuvõitluses ja maaväeõhutõrje poolt tulistati ilma omapoolsete kaotusteta 16 nõukogude lennukit alla.

Lõuna-Itaalia rindel algasid ägedad võitlused mitme mõlemal pool Volturnoi rünnakule asunud vaenlase diviisiga. Idaiõigus kandis vaenlane uutel tagajärjetuil rünnakuil tunduvaid kaotusi. Lõunapool Istoniot on võitlused veel käimas. Eelmisel päeval hävitati selles lõigus üle 30 vaenlase tanki.

Meie rannikukaitse ajas nurja vaenlase maabumiskatse Istonio ja Pescara ruumis ning uputas seejuures ühe vaenlase kiirpaadi.

Nõrgemad briti pommitajateüksused lendasid möödunud ööl Taani rannikuruumi ning Lääne-Saksamaale ja põhjustasid pommiheidete tagajärjel mõningaid ehitistekahjusid. 9 pommilennukit tulistati alla.

Saksa võitluslennukid ründasid ööl vastu 5. nov. eesmärke Londoni linnapiirkonnas.

Rüütliristi omanik major Martinbuhr ühe rünnakkahuriteüksuse osakonnajuhataja, oma kamraadide keskel idarindel. (PK.-sõjakirj. Dieck)

Praeguse Vabadussõja uus järk

Linnade, nende hulgas ka Paide, tänavapilt on nüüd tugevasti muutunud. Päevast päeva võib seal nüüd näha noori mehi, kelle omavahelistes kõnelustes, ilmes ja hoiakus ilmneb vaieldamatu julgus, otsustavus ja kindlus. Need mehed teavad, milleks neid on kutsutud. Need mehed on teadlikud, mida tähendab kahurite mürin meie piiride lähedal ja mida tähendavad punalaine uued pingutused meie maa üleujutamiseks terrori ja vägivallaga. Need mehed teavad aga ka, et seni, kuni püsib veel ükski eestlane, ootab iga bolshevikku ja ta armetut käsilast Eesti piiridele lähenemisel tuli ja surm. Nad ise asuvadki ju eeskätt hoolitsema selle eest, et see sünniks nii.

Praegust võitlust on nimetatud enam kui kord meie Vabadussõja otseseks jätkuks. Ning nõnda on nimetatud teda kahtlemata ka õieti ja tabavalt. Kuid meie ei tohi hetkekski unustada, et eestlaste s e n i s t ja n ü ü d s e s t alates toimuvat võitlust eraldavad üksteisest väga põhilised ja suuresti erinevad tunnused. Võitlesime ju seni ikkagi ainult v a b a t a h t l i k k u s e alusel, asume aga võitlema nüüdsest alates kindlalt organiseeritud jõuna. Ning siin seisabki vahe, siin seisabki praeguse Vabadussõja uus järk, millise loomisel küllaltki arvestatav ja vaieldamatu tähtsus just neil noortel, kes iseloomustavad praegu maakonnalinnade tänavapilti.

Ärgem unustagem kõigepealt tõsiasja, et nende noorte kokkukutsumine toimus i s e s e i s v u s a e g s e t e määruste järgi.

Iseseisvusaegsete seaduste ellurakendamine annab sellele sammule suure ajaloolise tähenduse. Seda sammu võib pidada õieti meie rahvale esimeseks astmeks s u v e r ä ä n s u s e poole. Võibolla mõnelt poolt on mobilisatsiooni väljakuulutamist peetud mõnes, eriti viimases mõttes enneaegseks. Siin tuleb aga arvestada sõjaolukorra vajadust ja momendi tõsidust, mis sunnib paratamatult teotsema teisiti, kui see oleks toimunud normaalses olukorras. Kui praegusel raskel hetkel mõni hakkab pead murdma rahvusvaheliste tavade üle, siis sarnaneb selline oma eluga ummikusse joosnud inimesega, kes ühel päeval hakkab filosofeerima küsimuse kallal, kas olla või mitte olla. Võiksime peatuda selliste inimeste ja nende mõttelaadi juures siinkohal ju pikemalt, kuid õnneks pole selleks mingit vajadust, sest n o o r t e hulgas ei leidu, vähemalt Järvamaal, selliseid pimedaid filosofeerijaid. Noored teavad, et alates sellest hetkest, millal kodumaa neid kutsus ja millal eestlased on muudetud taas relvakandjaks rahvaks teiste relvakandjate rahvaste hulgas, on alanud meie praeguses Vabadussõjas uus järk, mis toob võitlejaau nii Eesti lipule kui ka meie kodumaale. Kuid veel enam: on märgitud juba varemgi, et eesti üksused rakendatakse tegevusse meie rindelõigus, seega otseselt oma kodumaa piiride kaitseks. See fakt lööb jalad alt ka väidetel, millega mõned püüdsid seni vabandada oma nahahoidmist ning omaaegsete tublide metsavendade ausa nime rüvetamist. Ent ka nendele on antud nüüd võimalus oma eksisammu rahva vastu jälle heaks teha. Võitlustes on algamas uus periood. Seda saadab meie kõikide kindel veene: meie kindlustame sellega endale rahvusliku vaba iseolemise ja vaba Eesti. Kui palju on meie hulgas nüüd aga veel neid, kes ei tunnista seda võitluseesmärki või kes otsivad ikka veel teid nahahoidmiseks? Olukord on muutunud nüüd täiesti selgeks ka selles mõttes. Uus ajajärk meie Vabadusvõitluses selgitab ka meie rahva vaenlased meie eneste hulgas.

V-au.

Põhja pool Kiievit kestavad rasked võitlused

Krimmis suruti nõuk. sillapea veelgi koomale. Uputati 4 briti kiirpaati ja vigastati raskesti 4 teist paati

Führeri peakorterist, 4. nov. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Krimmis suruti vaenlase sillapea lõuna pool Kertshi veelgi koomale. Põhja pool Kertshi on käimas võitlused uuesti maabunud vaenlase jõududega.

Kertshi väinas ründasid meie õhujõud ja sõjalaevastik korduvalt vaenlasedessantliiklust.

Üks nõukogude kiirpaat ja 5 maabumispaati hävitati, kuna kolme kahurpaati vigastati raskesti.

Tugevate rünnakute tõrjumisel Perekopi maakitsuse vastu hävitati 20 nõukogude tanki.

Dnjepri alamjooksul tõrjuti vaenlase luureüritused tagasi. Üks vaenlase üksus, kel oli õnnestunud tungida üle Dnjepri, sunniti võitlusse ja hävitati.

Suures Dnjepri käärus tekkis eile eriti edela pool Dnjepropetrovskit raskeid võitlusi. Nõukogude rünnakud aeti visas tõrjevõitluses, kohati ka võimsate vastulöökidega, nurja.

Seejuures tungis üks oma tankiderühm vaenlase lähtepositsioonidesse ja hävitas arvukaid tanke.

Põhja pool Kiievit alustasid nõukogud tugeva kahuritule ettevalmistuse järele ja arvukate lahingulennukite toetusel rünnakut. Rasked tõrjevõitlused on siin käimas.

Velikije Luki võitlusruumis jätkas vaenlane ka eile oma osaliselt tankidest toetatud ägedaid rünnakuid. Mõningate sissemurrukohtade pärast käib võitlus edasi.

Teistest idarinde osadest teatatakse vaid vähest kohalikku võitlustegevust.

Rasketes võitlustes Dnjepri käärus paistis erilise vaprusega silma Edela-Saksa 23. soomusdiviisi kindral-leitnant von Vormanni juhtimisel.

Lõuna-Itaalia rindel nurjusid vaenlase rünnakud Venafro juures veriste kaotustega vastastele. Rinde idaiõigus tungis vaenlane tugevate jõududega üle Trigno-jõe. Ta peatati raskete võitluste järele kagu pool Istonio linna.

Vaenlase lennuüksused ründasid eile päeval Saksa lahe piirkonda, eriti Wilhelmshafeni linna, ja möödunud ööl Lääne-Saksa linnu. Kaotusi ja kahjusid tekkis eriti Düsseldorfis. Kölni toomkirikut vigastati uuesti raskesti. Õhutõrjejõud hävitasid nende rünnakute puhul, samuti ka vallutatud läänealade kohal seniste teadete järel 33 vaenlase lennukit. Meie õhujõud teostasid eilsetel õhtutundidel tugeva rünnaku sadamalinn Ipswichile Kagu-Inglismaal, kus tekkis suuri tulikahjusid.

Ijniuideni ees ja merepiirkonnas põhja pool Le Havret uputasid rannajulgestussõidukid ja teised sõjalaevastiku merevõitlusjõud 4 briti kiirpaati ja vigastasid raskesti 4 teist paati.

Marssal Petain kutsub üles abistama terrorirünnakute ohvreid

Vichyst, 4. 11. (DNB). Riigipea marssal Petain avas kolmapäeval oma raadiokõnega Prantsusmaa rahvusliku abistamisaktsiooni 1943/44 .a. talveks. Ta ütles muuseas, et senised abistamisvahendid on leidnud kasutamist pommitamisohvrite abistamiseks ja et kõigi ohvrivalmidus on nõutav, et rahvuslikul abistamistööl võimaldada oma ülesannete jätkuvat täitmist. Petain meenutas oma korduvaid üleskutseid prantslastele et nad suunaks oma mõtted ühise sihi poole ja aitaks seeläbi kaasa Prantsusmaa ülesehitamisele.

Laiendati sõjaväeteenistusekohustust

Tokiost, 3. 11. (DNB). Ühe määrusega muudeti Jaapani 1872.a. antud sõjaväeteenistuseseadust, kus meestele oli vanusepiirina ette nähtud 40. eluaasta. Nüüd kõrgendati seda 45. eluaastani.

Kaunase teatri kunstiline juht mõrvatud

25. sept. hilisõhtul on revolvrilasuga mõrvatud Kaunase Suurteatri kunstiline juht Juazas Monkus Monkevičius, kui ta parajasti oli koduteel pärast päevatöö lõppu teatristuudiost. Kadunu oli silmapaistev tegelane leedu lavakunsti alal, kelle peale pandi suuri lootusi.

Türgi välispoliitika jääb muutumatuks

Ankara, 2. 11. (DNB) Türgi suure rahvuskogu 7. istungjärgu avamise puhul pidas Türgi president Inönü kõne, milles ta peatas lähemalt praeguse sõja probleemidel. President rõhutas Türgi välispoliitika pidevust, mis on juhtinud riiki sõja ajal. Ta kirjeldas praeguse maailmakriisi ohte ja peatus ka Briti-Ameerika pommitusterroril, tähendades, et purustatud linnade rusude alla ei maeta mitte ainult tsivilisatsiooni saavutusi, vaid ka tsivilisatsioon ise.

Selle järele president väljendas türgi rahva soovi pärast sõdalosa võtta õiglase korra loomisest. Kuigi Türgi on jäänud väljapoole sõda, saab ta ometi selgesti tunda sõja mõjusid. Peab aga lootma, et tsivilisatsioon ja inimsus praeguses sõjas päästetakse.

Lõpuks rõhutas president riigikaitse erilisi vajadusi, millede rahuldamiseks töötatakse väsimatult. Riigikaitse vajab üha uusi relvi ja siin peab rahvas kõigeks valmis olema. Senised kulud riigikaitseks on ülimal määral õigustatud.

Moskva ihkab Iraani

Stokholm, 3. 11. (DNB) „New York Timesis" kirjutab selle lehe endine kaastööline Moskvas, et Moskva tahab ka Iraani ühendada Nõukogude Liiduga, et sel teel jalule seada Uurali tööstuspiirkondade ühendused Pärsia lahega.

Altkäemaksuskandaal Briti ministeeriumis

Genf, 3. 11. (DNB) „Daily Expressi" teate kohaselt äratab Inglismaal suurt tähelpanu suur altkäemaksuskandaal Inglise lennukiehituse ministeeriumis. Ühenduses lepinguga Seafire-tüüpi jahilennukite tellimise asjus maksab Cuncliffe Oweni lennukite aktsiaseltsi direktor Rex Morley Howes lennukitootmise-ministeeriumi peadirektorile Harold Lavers' Armstrongile 20.000 marka altkäemaksu.

Protest Sitsiilia kunstivarade röövimise vastu

Milanost. 3. 11. (DNB). Itaalia rahvuskomitee Sitsiilia jaoks võttis ühel oma istungil seisukoha saare vanade ajalooliste paikade röövimise vastu anglo-ameeriklaste poolt ja taunis kunstiaarete väljavedu Põhja-Ameerikasse. Need kunstivarad olevat Sitsiilia ajaloo lahutamatuteks osadeks. Komitee avaldas nende röövimise vastu kõige otsustavamat protesti ja nimetas seda rahahunnusest tingitud sammu kultuuri häbiplekiks.

Kommunistide kihutustöö Ühendriikides

Ühendriikide suurlinnades on lubatud viienda bolshevike agitatsioonfilmi linastamine ka Ühendriikide sõduritele.

Frankfurdi halastajaõdede sangarisurm

Saksa rahvuskaaslased, kes said viimasel terrorirünnakul Frankfurdile Maini ääres haavata, kiidavad ülimalt Frankfurdi halastajaõdede surmakartmatut panust, kes kogu oma jõudu ja elugi kaalule pannes päästsid ja abistasid mitusadat haiget. Nende kohkumatu käitumine, jäägitu panus ja armastus kannatavate inimeste vastu olid tugevamad kui vaenlase terror. Nad leidsid jäädavat kroonimist 14 õe sangarisurmas, kes jätsid oma elu nende hoolde usaldatud haigete eest.

Salakaval vaenlane oli heitnud oma pommid liiga hästi. Kohe rünnaku algul sattusid ühe haigla hooned mitmest kohast leekidesse. Lähedusse kukkunud raskete lõhkepommide õhusurve purustas aknad, nõnda et sädemetest süttisid pimendamiskatted. Katuse- ja kolmandal korral levis tuli suure kiiruga. Kuna suurem osa õdedest alustas võitlust tulega, alustas ülemõde koos ühe teise õega hirmunud voodislebajate haigete eemaldamist. Kui plahvatused muutusid üha tugevamaks, tundus ülemõele haigete transport lifti abil kardetavana. Ta tegi korralduse selle katkestamiseks. Mõni sekund hiljem hävitas pommitabamus lifti. Ülemõde kandis nüüd koos teiste õdedega haigeid teiselt ja esimeselt korralt alla kelfdrikorrale, kust haiged transporteeriti edasi hädavarjenditesse ja abihaiglatesse. Päästetöödel kaotas 14 õde elu.

Inglased arvestavad sõja pika kestvusega

Cenist, 1. 11. (DNB). Inglise saadik Washingtonis lord Halifax teatas pressikonverentsil, et olevat mõistlik, valmistada end ette pikaks võitluseks.

Palju sõnu, vähe sisu

Moskva konverentsi tulemustest avaldati üldsõnaline teadaanne

Berliin, 2. 11. (DNB) Nagu Reuter teatab, on läbirääkimised, milleks USA riigisekretär Hull ja Briti välisminister Eden sõitsid Moskvasse, 12-päevase kestuse järele viidud nüüd lõpule. Selle puhul avaldati teadaanne, milles on palju sõnu, kuid vähe sisu. Teadaande sissejuhatuseks on järgmine seletus:

„Päevakorras seisid kõik kolme valitsuse poolt arutamiseks esitatud küsimused. Mõned nendest küsimustest nõudsid lõplikku seisukoha võtmist, mis ka toimus. Mis puutub teistesse küsimustesse, siis anti need pärast põhimõttelise otsuse tegemist selleks eriti valitud komisjonide kätte täpsemaks läbivaatamiseks või jäeti lahendada diplomaatlikul teel. Mõned küsimused lahendati mõtete vahetamise teel."

Sõjaliste küsimuste kohta üteldakse ainult, et välisministreil on olnud kasuks sõjaväeliste nõuandjate juuresolek.

Lõpuks on kõneldud veel tuleviku küsimustest sellisel üldisel kujul, et see peaks küll valmistama suurt pettumust nendele illusionistidele meie vaenlaste laagris, kes sel juhul ootasid vähemalt tõmbejõulist propaganda formuleeringut.

Nõnda seletatakse seal, et kolme valitsuse ühist tegevust sõjapidamises jatkatakse rahu ja julgeoleku organiseerimiseks ja korraldamiseks ja et nad saavad ühiselt ka tegutsema kõigis küsimustes vaenlase tingimusteta kapituleerimise ja desarmeerimise alal.

Neile üldistele fraasidele nende poolt loodetud võidu korral on siis lisatud nähtavasti Stalini poolt nõutud vormel, mis jätab N.-Liidule täieliku tegevusvabaduse. Seda väljendatakse müstiliselt kõlavate sõnadega, et „valitsused võtavad tarvitusele kõik nende poolt vajalikuks peetud abinõud, et takistada vaenlasele esitatud tingimuste igasugust pehmendamist."

Itaaliat käsitab üksikasjalik seletus, milles paljuütlevalt kuulutatakse, et Badoglio valitsus „seab demokraatliku ilme ja sinna võivad kuuluda itaalia rahva nende kihtide esindajaid, kes on alati olnud opositsioonis fašismiga". Sellega on arvatavasti mõeldud kommunistlikke fraktsioone Lõuna-Itaalias.

Selle veidra, ainult väljajätetud punktide tõttu märkimisväärse dokumendi lõpu moodustab mitmeleheküljeline vale saksa sõdurite oletatavatest hirmutegudest, kusjuures neid jällegi „hunnideks" nimetatakse, ja millest silma paistab, et seal on juttu „poola ohvitseride massimõrvadest". See sündmus aga on kogu maailmale tuntud kommunistliku tapatalguna ja Katõnis niivõrd selgesti kindlaks tehtud, et Edeni ja Hulli tunnustus sellele seletusele näitab selgesti nende ulatuslikku sõltuvust Moskva soovidest, mis iseloomustavad kogu nn. Moskva konverentsi.

Nietsche „Zarathustra" araabia keeles

Felix Faris, 1939. a. Egiptuses surnud araabia kirjanik, tõlkis Nietsche „Nõnda kõneles Zarathustra" oma emakeelde. See tõlge on nüüd ilmunud, leides Araabia ajakirjanduses kiitvat tunnustust.

Saksa rindesõdurite mänguasjade annetus. — Tunnusmärk sidemetest kodumaaga

Berliinist, 3. 11. (DNB). Kindralfeldmarsal Busch andis riigiminister dr. Goebbelsile rinde ja kodumaa vaheliste sidemete tähisena mänguasjade-annetuse, mis peab valmistama rõõmu haavatud või langenud rindevõitlejate lastele. Mänguasjad on valmistatud rasketes tõrjevõitlustes seisvate vägede poolt nende nappidel puhketundidel.

Hukati vaenlase soodustamise pärast

Berliin. DNB. Hukati linnapea August Barsch Gussowist, Teltowi ringkonnast, kelle rahvakohus mõistis surma vaenlase soodustamise pärast.

49-aastane linnapea Barsch oli juba aastaid oma ametiruumis kuulanud Londoni raadiot ning püüdnud rahvuskaaslasi oma külast üles äsitada valeteadete edasiandmisega. Seega ta oli agiteerinud vaenlase kasuks ning oma positsiooni kuritarvitamisel linnapeana püüdnud õõnestada kodumaa moraalset jõudu.

Soome lennuühing 20-aastane

Helsingi, 1. novembril. Soome lennuühing „Aero" võib tagasi vaadata 20-aastasele tegevusele. Väikese kapitaliga asutatud väikeettevõte, mis kõigepealt pidas lennuühendust Helsingi-Tallinna vahel ja hiljem ka Stokholmi vahel, on Soome iseseisvuse ajal arenenud suureks ja võimsaks ettevõtteks ja on oma liiklusvõrku pidevalt laiendanud.

Argentiina valmistab kirjutusmasinaid

Buneos Airesest. Põllutööministri kindral Masonsi juuresolekul demonstreeriti avalikkusele esimest Argentiinas ja üldse kogu Lõuna-Ameerikas valmistatud kirjutusmasinat. See kannab „Huella" nimetust ja on eriti kerge ja lihtne käsitleda. USA ja Euroopa kirjutusmasinate impordi äralangemine Lõuna-Ameerikas kindlustab Argentiina tööstuse uuele saadusele tugeva menu.

Suur rahuldustunne uue sõjaväeteenistuseseaduse üle Itaalias

Roomast, 4. 11.(DNB). Avaldatud määrus 27. oktoobri käskkirjaga loodud Itaalia vabariiklik-fašistliku armee palkade kohta kutsus Itaalia avalikkuses esile suure rahuldustunde. Rahvas tunneb selgesti, et sõjaväe sotsiaalne asend on leidnud selle läbi vastavat korraldamist, mis kindlustab sõjaväele rahvusliku elu raamides väärika koha. Eriline huvi leiab määrus, mis näeb ette, et kõik teenistusastmeid varustatakse võrdselt.

Määrused sõjaväkke kuulujate perekonnaliikmetele makstavate tasude asjus võeti samuti vastu suure rahuldustundega, kuna itaalia rahvas mõistab, et uued korraldused annavad viimaks ometi kindluse, et riik kaitseb sõjaväes viibija sotsiaalset asendit.

Soodustusi töötavatele naistele

Idaalade riigikomissari tööjõudluse tõstmise soodustamise määruse alusel võimaldatakse tööndusliikus majanduses tegutsevatele oma majapidamisega naistele nende koduste ülesannete õiendamiseks anda sobival kujul vaba aega.

Selleks tuleb nende naiste tööaeg kahel päeval nädalas lühendada või siis iga kahe nädala tagant üks terve tööpäev vabaks jätta, olenevalt käitise võimalustest.

Mainitud soodustust tuleb põhimõtteliselt võimaldada ainult neile naistele, kellede hoolel on oma majapidamine alla 14 a. vanuste lastega, kusjuures soodustust ei võimaldata neile, kes töötavad ainult 48 tundi nädalas ja ainult päevases vahetuses. Ärajäänud tööaja eest tasu ei makseta.

Poliitiline tuuletõmbus Balkanis

Moskva poolt toetatud bandiidipealik surub kõrvale inglaste armualuse

Mõni aeg tagasi saabusid saksa tankigrenaderid väikesesse Sloveenia külasse, mille sissekäigu juure oli püstitatud tammepärjaga kaunistatud auvärav. Näis nagu oleks tahetud sakslastele valmistada austavat vastuvõttu. Sloveenikeelsed pealkirjad aga tunnistasid, et auvärav oli mõeldud bandiitide pealikule Titole, keda taheti austada kui „tulevase Sloveenia Nõukogude juhti." Nähtavasti pidi ta oma jalad sinna Istria külasse tooma veidi hiljem kui sakslased.

See juhtum iseloomustab tabavalt praegust olukorda Lääne-Balkanis.

On olemas ainult kaks rinnet: kommunistide ja sakslaste. Kolmas rinne, mis seni teatavat osa mängis, on tagaplaanile nihkunud, kui mitte täiesti kadunud: see on nn. „Sinine kaardivägi" Serbia koloneli ja Jugoslaavia pagulasvalitsuse „sõjaministri" Mihhailovitši juhtimisel.

Ajal, mil anglo-ameeriklased maabusid Sitsiilias, arvas Mihhailovitš, et tema suur tund on tulnud. Ta saatis Briti 8. armee ülemale kindral Montgomeryle telegrammi õnnesooviga „suure võidu" puhul. Samal ajal kutsus ta oma jõukusid, nn. tšjotnikute pataljone valmis olema, sest varsti olevat oodata liitlaste maabumist Dalmaatsia rannikul ja seega liitlaste peatset võitu. Nähtavasti oli ta teadlik eelseisvast lipuvahetusest Itaalias.

Kui aga sakslased Itaalias ja Balkanis hakkasid otsustavalt likvideerima Itaalia ülejooksikuid, kui inglased ja ameeriklased Lõuna-Itaalias sattusid visale vastupanule, vaikisid ka Mihhailovitši võidupasunad.

Mihailovitši täht on seega langusel. Sellel on mitu põhjust. „Sõjaministri" jõukudel puudub nüüd pidev varustuse juurevool relvade, laskemoona ja toiduainete näol, mida varem muretsesid neile Itaalia kindralid Ambrosio ja Roatta võitluseks sakslaste, aga ka Tito vastu. Ühtlasi pidid nad hõlbustama Briti-Ameerika vägede maabumist Aadria rannikul. Mihhailovitši laagrid, mis ta sel ajal lõi mägiorgudes, on tühjaks jäämas. Ei aidanud ka see, et Itaalia „Veeneetsia" diviisi osad serbia jõukude poole üle jooksid.

Veel raskema kaaluga kui varustuse ärajäämine on Mihhailovitšile poliitiline reetmine Londoni ja Washingtoni poolt. Alles mitte kaua aega tagasi sai ta Londonist pidevat toetust.

Saksa pioneerid paigutavad vaenlase tõkestamiseks maasse miine, neid eeskujulikult peites. (PK.-sõjakirj. Ulrich. Wb.)

Inglise lennukid tõid Mihhailovitši jõukudele Inglise sõjaväe instruktoreid, nende seas ühe kindrali ja ameerika koloneli. Mihhailovitši esindajad lõid ühenduse Londoniga ja ta jõukude kindralid kandsid Briti sõjaväe välistunnuseid.

Kui Moskva esindajate astumisega Vahemere-komisjoni enamlaste mõju suurenes ja kui anglosaksid ei suutnud Nõukogude Balkani-plaane tõrjuda, moodustas Londoni Jugoslaavia pagulasvalitsuse ümber, muutes selle värvituks „ametnikevalitsuseks" ja tõmbas oma abistava käe Mihhailovitši juurest ära. Ta sai ühtlasi käsu „ühise sõjapidamise huvides" ühineda kommunistliku bandiidijuhi Titoga. See tähendas ühtlasi, et London oli otsustanud Balkani saatust enamlaste asjaks jätta.

Nüüd jäi veel ainult üks „võim" mis Mihhailovitši toetas: Jugoslaavia pagulasvalitsus. Kõlas nagu protest lääneriikide käitumise vastu, kui noor ekskuningas Londonist peetud raadiokõnes „minu rahvale" ütles „Olge kannatlikud ja kuulake Mihhailovitši ja teiste vastupanujuhtide käske." Ühtlasi pidi see ka vastuseks olema Moskva poolt anglo-ameeriklastele esitatud nõudmisele, et nad mängust ekskuningaga loobuksid, kuna rahvas ei tahtvat temast midagi teada.

Niisiis oli Tito oma rivaali üle trumbanud ja kõik toetused, mis varem Mihhailovitšile osaks said, valguseid nüüd tema juure.

Itaalia diviisi, „Traurience" riismeist ei olnud Titol küll kuigi palju kasu. Palju enam tähendas see, et tema „kindraliks" ülendamist Stalini poolt tunnistasid ka lääneriigid, et Inglise relvad saadetakse nüüd temale ja et pahempoolne Inglise ja Ameerika ajakirjandus tõreleb ekskuningas Peetri ja Kreeka ekskuningaga Georgiga, nimetades neid „tagurlasteks" ja „poolfašistideks"

Lisaks sellele on N. Liidu ja Egiptuse suhted viimaks niikaugel, et kommunistid võivad Egiptuse ringhäälingu abil segamatult oma kihutustööd teha, ja ka see tõsiasi, et kominterni esimees Dimitrov on asunud Kairosse, tähendab Titole suurt kergendust. Sest Kairost on kommunistidel kergem juhtida oma tegevust Balkanis kui Moskvast.

Veel mõne kuu eest, kui Inglise salaluure mõrvas mõned lähemad Tito kaastöölised, poleks mõeldav olnud, et Tito avaldaks Mihhailovitši jõukudele üleskutse ületulekuks. Hiljem sai see ometi võimalikuks.

Seega on enamlased „Jugoslaavia vabadusliikumise" ja samuti ka „Kreeka vabadusliikumise" enda juhtida võtnud.

Inglise ja Ameerika instruktorite asemele on astunud Nõukogude ohvitserid. Veel hiljuti leidsid saksa sõdurid ühe vaikima sunnitud kuulipilduja kõrvalt mehe, kes kandis punaväe kapteni tunnuseid ja kelle pabereist selgus vaidlematult, et ta oli Moskvast saadetud sõjaliseks nõuandjaks Tito juure ja oli saabunud Kairo kaudu Inglise lennukiga.

Üleskutse, mille Dimitrov avaldas Bulgaaria kommunistidele, kui kuningas Borisi surma puhul Bulgaaria enamlased arvasid endil lootust olevat, oli signaaliks kommunistide suurendatud aktiivsusele Balkanis. Bukaresti ajakirjandus paljastas Rumeenia põrandaaluse kommunistliku partei üleskutse, milles anti üksikasjalisi juhtnööre, kuidas Doonau suuet ja õliallikaid mängida Nõukogude kätesse tarvitamiskõlblikus olukorras. Kreeka kommunistide ettepanek Kreeka pagulasvalitsusele Kairos, et ekskuningas Georgil ei lastaks Kreekasse tagasi minna enne sellekohast rahvahääletust, pidi aitama enamlastele teed tasandada pääsuks Egeuse merre. Dardanellide nõudmine oleks siis loomulik järeldus.

Kui uskuda Tito ümber tekitatud agitatsioonilaine kõmu, siis peaksid sakslased Balkanis ära pühitud olema. Tegelikult aga on ta oma jõukudega surutud Aadria rannikule ja Hertsegoviina mägedesse. Tema valduses pole ükski tähtsam liikluskeskus. Varustamine läheb tal üha raskemaks, kuna sakslased nüüd, ilma reetliku liitlaseta võivad tegutseda otsustavalt ja järjekindlalt. Sakslasi toetavad Kagu-Euroopa liitlased ja Vene kasakarügemendid, kellede võitlusvaim olevat väga hea.

Pärast Itaalia diviiside lahkumist on rohkem selgust tulnud mitte ainult sõjalisse, vaid ka poliitilisse olukorda. Vana Balkaniruumi hüüdsõna: Balkan Balkani rahvastele, võtab Tito purjedest tuule ära.

42.000 arsti 400 miljonile inimesele

Pekingist, septembri lõpul. India, mis Hiina kõrval alati oli maaks, kus märatsesid rasked näljahädad, allub praegu olemasolevate teadete kohaselt ühele oma raskeimale toitluskriisile. Üksnes Bengali provintsis puudub kaks miljonit tonni elatisvahendeid. Kuna nälg on ajanud maalt Kalkutasse palju põgenikke, on surevuse arv selles linnas tõusnud ühe kuu jooksul kahekordseks. Koolera ja teised taudid aitasid selleks oma jao kaasa, et muuta Indiat, mis oli senini, mõningad õhurünnakud maha arvatud, sõjast puutumata, tõeliseks põrguks.

Toitluskriis põhjeneb mitmesugustel asjaoludel. Birma kaotus, kus mõnikord veeti aastas laevadega sisse üle kahe miljoni tonni toiduaineid, oli tõsiseks löögiks. Inglaste rasked varustusolud ja laevaruumi nappus tegid vilja suurema sisseveo võimatuks. Halb lõikus, iseäranis idapoolsetes provintsides, koormas liiklusühendusi, millistest ei piisanud vajalikkudeks jaotusabinõudeks, suure hulga indialaste värbamine sõjaväkke või tööstusse ja mitte viimasel kohal ka ameerika ja briti vägede kohalolu, keda toidetakse peamiselt India abiallikatest — kõik see ainult halvendas olukorda, avamata ühtki väljavaadet paranemisele.

Olukorra India elatisvahendite turul teevad veelgi tõsisemaks halvad tervishoidlikud olud. Rockefelleri-instituudi aruannete kohaselt leidub 400 miljoni India elaniku kohta ainult 42.000 arsti (üks arst 10.000 elaniku kohta) ja 6.500 halastajaõde, kellest ainult kaks kolmandikku omavad meditsiinilist haridust, ja seda maal, kus troopiline kliima ning halvad elutingimused soodustavad nakkushaiguste levikut. Peaaegu pooled India piirkonnad kolm neljandikku linnadest ei oma üldse tervishoiuteenistust. See aruanne, mis avaldati ameerika ajakirjas „Time", on suurimaks hukkamõistjaks briti valitsemissüsteemile, milline ei ole oma sajaaastase võimu juures midagi teinud elanikkonna tervishoiuolude heaks. Nii langevad vaesed ja viletsad, kes ei leia ametivõimudelt mingit toetust ega hoolitsemist, tuhandetena ohvriks näljale, koolerale ja tüüfusele. India, mis elas esimese maailmasõja järele üle kohutava gripiepideemia, mis surmas miljonid inimesi, ei ole tänapäeval põrmugi paremas olukorras.

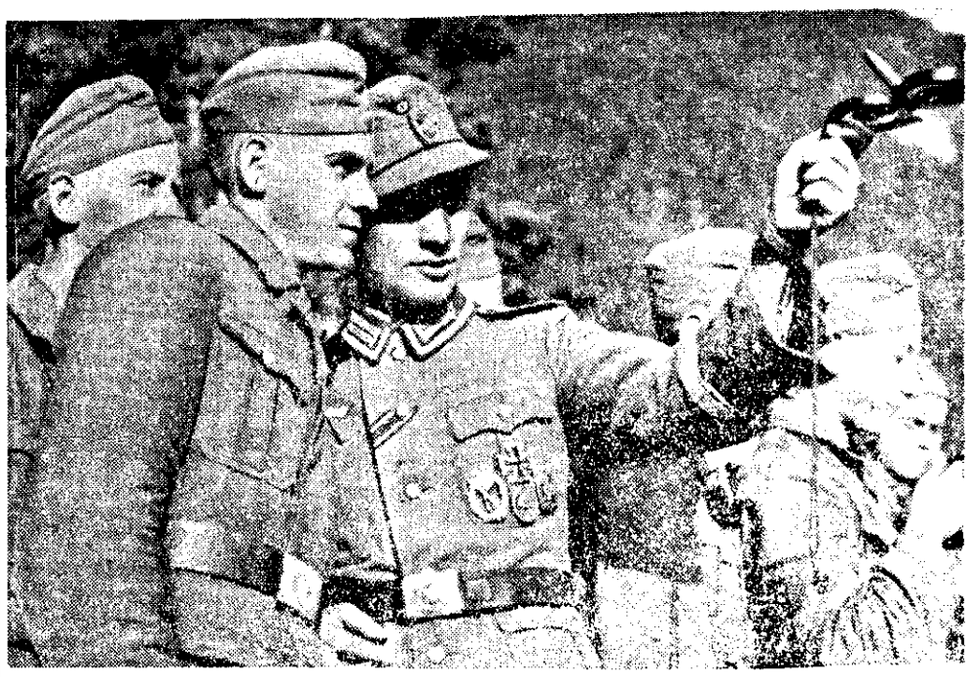

Sõjalise kasvatuse laagrites saavad Hitleri-noored kogenud rindevõitlejatelt põhjaliku väljaõppe. (Weltbild-Emde)

Küttepuude valmistamisel uued tehnilised tingimused

Metsade Keskvalitsuse poolt on kehtestatud uued tehnilised tingimused küttepuude valmistamise alal. See korraldus haarab enese alla kõik isikud, kes vajavad küttepuid või tegelevad küttepuude müügiga, olgu see siis kas kohuslike talumetsade raienormi täitmisel üleantavate küttepuude arvel, või isevarustamise korras küttepuude ülestöötamisel.

Küttepuudena leiavad turustamist järgmised sortimendid: küttepuud hood ja kännud. Idaalade riigikomissari poolt kehtestati uued ülemmäärhinnad küttepuudele, millede kohaselt on ette nähtud küttepuudel kolm sorti senise nelja asemel. Selle alusel kehtestati Metsade Keskvalitsuse poolt küttepuudele uued tehnilised tingimused, millede kohaselt sordid on sõltuvad puuliigist ja sellest, kas puit on terve või mädanemistunnustega.

Esimesse sorti kuuluvad kased ja teised kõvad lehtpuud ning sanglepad või nende segu. Jämeduse alammõõt (lõhkumata seisukorras) peab olema vähimalt 8 sm. Kuni 30-sm läbimõõduga notid tuleb lõhkuda kaheks ja jämedamad neljaks.

Teise sordi moodustavad okaspuud, valge lepp, haab ja muud pehmed lehtpuud ning metsakuivad puud ja nende segu esimese sordi puudega. Viimaseid ei või olla segus üle 10 protsendi virna üldkogusest. Pehkinud ja pehmet mäda ei või olla üle 5 protsendi. Alla 15-sm notid võivad jääda lõhkumata. 15—30 sm jämedused notid tuleb lõhkuda kaheks ja jämedamad neljaks haluks.

Kolmandasse sorti kuulub kõigi puuliikide mädanemistunnustega puit ja kaikapuud läbimõõduga 4—8 sm. Siia kuuluvad kõik pehkinud, mäda südamega ja pehme mädaga puud. Alla 15-sm raskestilõhestatavad notid võivad jääda lõhkumata; 15—30 sm jämedused notid tuleb lõhkuda kaheks ja jämedamad neljaks haluks. Pehmet mäda võib esineda kolmanda sordi virnades kuni 50 protsenti.

Seega moodustavad esimese sordi senised esimese ja teise sordi puud. Üldjoontes vastab endine kolmas sort praegusele teisele sordile ja neljas — kolmandale sordile.

Küttepuid lubatakse valmistada 0,75, 1 ja 2 kahe m pikkusena. Tähendatud pikkustes on lubatud küttepuid valmistada ka isevarustajail. Erandi moodustavad isevarustajate poolt ülestöötatavad okaspuud, mida on lubatud valmistada ainult 2 m pikkustena. Ühtlasi jäävad need notid lõhkumata. Okaspuudele kehtestatud eri kord on tingitud asjaolust, et mittevilunud ülestöötaja poolt ei läheks tarbepuitu asjata kaduma. Eksituse korral on võimalik tarbepuitu virnast välja sorteerida.

Küttekände valmistatakse okaspuukändudest 0,50 või 0,75 m pikkustena. Ei ole lubatav juurikate pikuti virna ladumine, vaid kännud tuleb asetada ristiti, nagu küttepuuhaludki. Virnade laiuseks on kännupuidu pikkus, s. o. 0,50 või 0,75 m. Seda ei tohi ületada.

Karjakontroll-assistendid kutsekogude liikmeks

Kontrollühingte Liidu ettepanekul otsustas Eesti Kutsekogude komissaarne juhataja võtta alates 1. nov. kõik Eesti pindalal töötavad karjakontroll-asistendid, arvult umbes 300, kutsekogude liikmeks Kontrollühingute Liidu kaudu. Seni kuulusid ainult üksikud kontrollassistendid kutsekogude liikmeks kohapealsete asutuste ja ühingute kaudu. Uue korra alusel kuuluksid juba kõik kontrollassistendid Eesti Kutsekogude liikmeks nende keskuse kaudu.

Sinise taeva all

ROMAAN

Johannes Kaup

104.

paremalt kaitsva madala kivi juures. Hetk hiljem järgnes talle ka Eerik Randrüüt, asudes Joeli lähedusse.

Kisa eemal paisus korraga ja järsult veelgi, sundides Eerikut raputama pead.

„Neil on seal küllap vist kõige pealt lahing omavahel. Politrukid sunnivad mehi peale . . ."

„Ja-jah," möönis Joel. „Hoolitse, et meestel oleks võimalikult rohkem käsigranaate ja et nad kasutaksid neid otstarbekohaselt."

Ning siis algas väljadele kogunenud meeste uus rünnak.

Ikka veel vormitu, tiheda tombuna koos, nõnda hakkasid ründajad valguma väljadelt heinamaadesse. Peaaegu üheaegselt kostus nüüd pisut taamalt metsavendade raskekuulipildujate ähvardav vasardus. Selgesti oli siia näha, kuidas ründajate tihedasse summu rebiti järsku auke, kuidas mehed vankusid ja kuidas osa neist hakkas tõmbuma kõheldes kõrvale, hüpates üle nende laipadest, kes tulnud siia äsja nendega koos ja tervetena. Kuid taamalt tõmbuti neile järsult nagu seinaks ette. Nüüd oli siis seegi selge: ei ole seekord ründajail enam mingit taandumisteed, nagu nende esimese rünnaku puhul. Ei. Ja olgu mehi veel järel kui-vähe-palju tahes — nad peavad tungima edasi, aina edasi, ikka edasi.

Endel, taibates seda üsna järsku ja selgesti, muigas küll endamisi ja kibedalt, aga tundis nüüd ühtlasi ka, milline tõeline ja suur oht peitub tõepoolest selles meeleheitlikus rünnakus.

Joel Uusna võitles temast mitte just kaugel. Mitte kaugel asus ka Eerik Randrüüt. Kuski seal põõsastikus, Eerikust ja Joelist veidi paremal, pidid asuma avarkülalased — Kustas, Ott, Andres, Eedi, vist isegi dr. Ormiste ja apteeker Lagle. Ja nende läheduses Margusson. Jah, ka väike Margusson ühes teiste Soomest tulnutega.

Ah ja, Margusson! Siis tema seda teadis ja korraldas, et Kaarin Maran . . .

Sama järsult, nagu see mõte oli Endeli haaranud, sama järsult vabastas Endel end temast uuesti. Ta pühendus nüüd kõike muud unustades taas iga osakesega endast oma ümber arenevate sündmuste jälgimisele.

Rünnak arenes. Püsside ragin eespool tihenes üha. Granaatide mürtsahtused ulatusid neist selgesti ja tihedaina üle ning automaatrelvade tuli siin- ja sealpool tihenes järjest, eriti aga sealpool, sest siin polnud võimalust raisata vähest laskemoona niisama, siin pidi iga valang istuma märki.

Eespool karjuti. Vannuti korraks. Ja karjuti siis jälle. Laskmise müra, mis alanud kustki sealt keskelt, hävitatud sõidukite juurest, valgus nüüd pikkamööda laiali, hajudes ka mõlemasse tiiba.

„Neetud saatanad!" oli Joel Uusna enne vandunud. Jah, neetud saatanad, pidi kordama nüüd endamisi ka Endel. Nad tungivad mõlemalt tiivalt sügavamale külgedesse, tahavad lõigata küllap siis niiviisi kaitsjate südamiku ära ja jõuda niiviisi lõpuks välja mõlemalt poolelt tulles Siimusooni ning sedamööda ka Kõnnuturja laanteni.

Unustades oma ümber vinguvate kuulide ohu, unustades iga ettevaatuse, tõusis Endel, viipas läheduses olevatele meestele, et need jääksid oma kohtadele ja ruttas ise üle heinamaariba sinna, kus Joel Uusna seisis põlvili raskekuulipilduja juures, millist käsitlesid paar pilvedest Kõnnuturjale poetatut.

„Noh?" küsis Joel Endelit nähes.

„Peame tõmbuma tagasi, Joel", vastas Endel pikema sissejuhatuseta. „Nad kavatsevad tungida külgedelt meist mööda ja suruda meid nagu kiisku võrku."

„Major Rannamäest ja ta meestest pole ikka veel ühtki teadet?"

„Ei ühtki. Nad pole käinud siin otsimas relvi ega saatnud endast sõna."

„Ja nõnda ei suuda nad tõkestada ründajate edasitungi külgedelt . . ."

„Ei, seda nad ei suuda . . . nende väheste relvadega . . ."

„Neetud saatanad!" tõusis nüüd ka Joel täiesti püsti.

Ees, ründajate poolel, alustas vahepeal vaikinud kuulipilduja uut rütmilist ragistamist: tak-tak-tak-tak. Surr! surr! lendasid kuulid nende lähedusest mööda.

„Ära seisa nii lagedal, nii kättesaadavana neile neetuile!" ütles Joel, kuid Endel ainult naeratas.

„Kui nad meid tulistavad, siis pigem juba sind kui mind," vastas ta rahulikult.

Jälle ägenevas ja uuesti vasemale kalduvas püssiraginas sammusid nad madalate põõsaste varju kasutades väljade poole.

„Seal, vasemal, seal on vist enamikus „soomlased"?" küsis Endel.

Joel noogutas.

„Siis sealt vähemalt pole neil läbitung nii kerge, sest seal seisavad meeste kõrval ju vastas ka relvad."

„Siiski," vastas Joel hetke pärast mõtlikult, „peaksid katsuma jõuda välja nendeni seal, et kooskõlastada nende tiiva vastupanu keskosa tagasitõmbumisega."

„Sa kardad siis nende pärast seal?"

„Ei, mis ma peaksin seal kartma, aga nende relvad teiste meie „rinde"-osade relvadega võrreldes on liiga tugevad. Nad peaksid seal jagama tule rohkem nii, et nende tiiva tugevus ei ahvatleks ründajat läbimurdekatsele kustki mujalt, nõrgemast tulest."

Endel noogutas korraks arusaavalt, ei lausunud enam sõnagi rohkem ja kadus hetk hiljem põõsaste vahele, et minna niiviisi varjuruna vasaku tiiva juurde. Möödudes Otist, kes lamas üsna üksi ja teistest eraldi suure kännu kõrval, tulistades sealt harvalt, kuid täpselt, palus Endel pidada Otti kindlat sidet Joeliga ja teatada kõigest, mis toimub tõrje keskosas, viibimata edasi temale. Ott vaatas korraks üleõla, noogutas, ilma et miski ta näos, mis muutunud viimastel päevadel pisut nagu vanemaks, oleks liigahtunud ja jätkas tulistamist. Peaaegu rütmilise kindlusega paukus ta püss ning Endel pidi seda nähes tahtmatult naeratama. Noor, aga tubli poiss, see Ott! Annaks Jumal, et tulevik võimaldaks tal pääseda edasi sellelgi alal, küllap temast võiks saada veel tubli ohvitsergi, mõtles Endel. Siis eemaldus ta aga juba kiiresti Otist ja saabus uute meeste juurde, võttes vastu uusi muljeid ja pilte.

Jah, siin, vasemal tiival, siin olid võitlustingimused sootuks teised. Rünnatavate relvade tugev üleolek ründajate omadest ei võinud jääda siin märgatamatuks ka vaenlasele enesele, sest ees, kaugemal, mustas juba siiagi selgesti nähtavaid laipade hunnikuid, jutustades päevaselget keelt olukordadest mõlemale võitlevale poolele. Mida rääkida seal siis veel muust, näiteks sellest, et ründaja ei pääsenud siinse kaitselõigu eest lähtudes peaaegu sammugi heinamaale, kuigi oli koondanud just sellele tiivale tavalisest paremaid ja tugevamaid jõude.

Endel naeratas, kui astus meeste juurde. Ta otsis üles Soomest tulnud lipniku, siinse tiiva kaitse senise korraldaja ja käskis teda nihutada osa oma meestest edasi, Joel Uusna lõigu kaitseks, et seega tuld rohkem ühtlustada.

Lipnik kuulas korralduse, noogutas siis arusaavalt ja kadus Uusna lõigu suunas. Endel, jäänud hetkeks veel samale kohale, märkas varsti, kuidas ees, ründajate poolel, tekkis silmapilguks sagiv laskepaus ja kuidas siis tule kasvav ägedus suundus järsult Uusna kaitselõigule.

Siis ikkagi! Jah, ja Uusna oli aimanud seda õieti. Lipnik oli nüüd küll läinud ning kui Endel jälgis liikumist järsult ohtlikuks muutunud kaitse-lõigus, siis ei jäänud talle märgatamatuks üksteise järgi toimuvad kohtade vahetused, kuid endamisi kahtles ta ikkagi, kas . . . suudetakse teostada kõik meeste ümberasetused selleks küllalt kiiresti, et . . .

Tulistamine Uusna kaitselõigus ägenes jälle järsult ja korraga. Mõlemal poolel töötasid nüüd rütmiliselt ragisevad kuulipildujad: tak-tak-tak-tak! tak-tak-tak-tak! Kergemate automaat-tulirelvade kiire tuli kostus korraga peaaegu lakkamatult ja käsigranaatide lõhkemisplahvatused sagenesid järsult, kandudes kuidagi imelikult lainetades heinamaadel siia-sinna. Soodevahe suunas lõõmavate talude tulekeeled olid langenud vahepeal madalamaks, levitades veel vaid hõõguvpunakat kuumuslõõska ja sellest tõusvat ning

Algab põllumajanduslik tootmislahing

Põllumehel selgitatakse looma- ja taimekasvatamise küsimusi

Vastavalt kindralkomissariaadi korraldusele tuleb kõigil jaoskonnakonsulentidel ja maakonna eriala konsulentidel 1943/44. aasta tootmislahingu teostamiseks korraldada põllupidajatele oma tööpiirkonnas selgitavaid koosolekuid kindralkomissariaadi poolt koostatud kava ja juhtnööride kohaselt.

Kõik need koosolekud toimuvad kahes, ajaliselt teineteisest lahusolevas laines, kusjuures esimene neist käsitab detsembri ja jaanuari kuu kestel loomakasvatuse ala ja teine veebruari ja märtsi kuu kestel põllunduse ja taimekasvatuse ala.

Tootmislahingu edukaks läbiviimiseks kohtadel korraldatakse novembrikuus maakondade kaupa tootmislahinguks käsundatud nõuandepersonalile — maa-agronomidele, jaoskonna- ning eriala konsulentidele — instrueerimiskoosolekud loomakasvatuslikes küsimustes, kuna taimekasvatuse alal instrueerimiskoosolekute aeg selgub hiljem.

Koosolekud toimuvad 11.—12. novembrini Kuressaares — Saare maakonnale, 14—15. nov. Tallinnas — Harju- Lääne- ja Järvamaale, 17.-18. nov. Tartus — Tartu- ja Valgamaale, 19.—20. nov. Võrus — Võru ja Petserimaale, 24.—25. nov. Pärnus — Pärnumaale, 26.—27. nov. Viljandis — Viljandimaale ja 29.—30. novembrini Rakveres — Virumaale. Koosolekud peetakse maakonna põllumajandusametite ruumes ja need algavad esimesel päeval kell 9 hommikul.

Koosolekute päevakorras on sissejuhatav sõnavõtt ja selgitavate valguspiltide demonstreerimine dr. Baumgarteni ja dr. Döhrmanni poolt, instrueerimine loomakasvatuslikes küsimustes ja juhtnööre esimese laine läbiviimiseks — mag. agr. A. Kivimägi, instrueerimine taimekasvatuslikes ja talukorralduslikes päevaküsimustes — dr. E. Järvesoo, agr. R. Leetoja, agr. V. Roots, mag. agr. A. Ratt, agr. H. Luik ja agr. H. Selja, kuna põllumajandusametitest, nende struktuurist ja töökorraldustest kõnelevad agr. H. Selja, agr. A. Truu ja agr. R Klaus.

Sõjapõgenike perekonnad abistamisele

ERÜ-l on valmimas ulatuslik kava Nõukogude Liidust kodumaale jõudnud eestlaste lasterikaste perekondade abistamiseks. Kui ERÜ seni koondas peamise tähelepanu Nõukogude Liidu eestlaste esialgsele majutamisele ja toitlustamisele, siis tahetakse edaspidi abistamist jätkata pidevalt.

Kuna paljud Nõukogude Liidust kodumaale jõudnud eestlased said kaasa võtta vaid osa oma varandusest, on neil tekkinud mõningaid majanduslikke raskusi. ERÜ pöördub nüüd üksikisikute, käitiste ja ettevõtete poole, et need võtaksid eestlastest sõjapõgenikke lahkelt oma toetusele.

Sõjapõgenike-eestlaste laste toetamine sünnib samadel alustel ja põhimõtetel kui enamlaste poolt arreteeritute, küüditatute ja mõrvatute lapsi võeti sõjavaderite hoole alla.

1941. a. septembris loodi Tallinnas 31 asutuse ja käitise kollektiiv, kes võttis oma hoolitsusele raskustesse sattunud rahvuskaaslaste lapsi, nendele lisaks seltsis eraisikuid. Üldse võtsid sõjavaderid endi hoole alla 73 perekonda 210 lapsega. Toetuse saajate vanus oli mitmesugune. Samuti nende sotsiaalne seisund.

Abistamine toimus ja jätkub praegugi kindlaksmääratud toetussummade näol, mida kollektiiv või üksikisik annab igakuiselt selleks otstarbeks. Mitmed perekonnad võtsid lapsi enda juurde kasvatada, kusjuures tingimuseks oli, et lastele antakse võrdsed õigused teiste perekonnaliikmetega. Samasugune aktsioon sõjast kannatanud perekondade abistamiseks pandi käima nii hästi Tallinnas kui ka kogu maal.

Paljud sõjast kannatada saanud perekondade lapsed on leidnud endile tee tallu, kus suuremaid lapsi saadakse kasutada kergemate tööde juures. Kõikjale aga alluvad sõjavaderid-kasvatajad ERÜ kontrollile. Praegu puudub ülevaade, kui palju Nõukogude Liidust saabunud eestlastest sõjapõgenike perekondi abi vajab, sest neid saabub juurde. Kuna ERÜ toetab ainult rahvuskaaslasi, suunatakse kõik abistamiseks loodavate kollektiivide kui ka üksikisikute toetussummad ainult eestlastest sõjapõgenike abistamiseks.

Järva-Viru rajalt

Omariiklusaegse valdadereformiga viidi Viru-Järva piir Tapalt paar kilomeetrit ida poole, kuid piiril elutsevad talupidajad jäid seosesse rohkem ikkagi Tapa linnaga. Siia tuuakse oma kohustuslikud normid ja saadakse vajalikud poekaubad. Enam Kadrina pool elavad talupidajad on aga seotud rohkem selle elujõulise alevikuga, siit saab kartulite eest siirupit ja Kadrina kauplused on kuulsad oma laovabade kaupade poolest. Juba see nii ikka on, sest Kadrina kauplused on ajaleheveergudel püüdnud üksteist võistluse-basardis üle trumbata, pakkudes naistele käekotte, korke ja meestele „päitsekette" jne.

Mina ei olnud sedakorda Kadrina kandis kaupadejahil, vaid surnuaial, et kohendada omaste viimne puhkepaik. Kõik kõhumured nagu kaugenevad, tallates surnuaias helekollast lehevaipa, mida sügis siin heldekäeliselt kõikjale puistanud. Üks vanaemake korjas neid sügisande omale voodi aluskotti, olevat vastupidavam kui õlg, aga veel parem olevat sõnajalg.

Kadrina ümbrus näib olevat rikas vilja ja kartuli poolest, sest palju hobusõidukeid on nende koormatega aleviku poole liikvel iga nelja teed kaudu, mis Kadrinasse suunduvad.

Udriku mõisas on siakultuuride koristamine pooleli, kus suured maaalad kaalika ja teiste aedviljade all. Mõis pakub silmale oma valgete hoonete ja punaste katustega sügismaastikus hästikorrastatud üldpildi. Härrastemaja kannab veel sõjajälgi, millised punased siin omavahel lahingut lüües tekitasid. Lahingu algetajaks olid seitse metsavenda, kes ise tagasi tõmbusid, kui „võitmatud" eksikombel omavahel riidu läksid.

Paari küla järele on järgmine suurem asula Imastu mõisa hoonetegrupp. Mõis on praegu ERÜ keskorganisatsiooni käes kasutamisel laste suve- ja talvekoduna. Eestiajal oli Imastu kuulus oma kodulindude ja sigade sugulavade poolest. Et see praegugi nii on, tunnistab iga liiki lindude kisa ja prääksumine tiikidel ning pargis. Siin näeb tähnilisi tedrekanu uhkete faasanite ja vaudega kõrvu jalutamas. Meie harilik „munamasin", igapäevane ja tagasihoidlik kana, jääb siin uhkemate hulgas varju. Mardipäeva tulles võib siit rasvaseid hanesid saada, muidugi vastavate „paberitega".

Imastu juhtkonnas on tänavu sügisel ette võetud muudatus, uus juhataja on tulnud Pärnumaalt, Kilingi-Nõmmelt. Lahkunud on kauaaegne perenaine Vennike, kes need „sulislinnud" kasvatas armastusest ja ka majanduslikul motiivil. Varem oli Imastu tapalasile oma suvipidudega vaheldusepakkuja, kus kenas pargis söödi verivorsti kapakaljaga ja tehti murul jalakeerutust. Sõda on ka siin oma keelava „ei" öelnud, kuni aegadeni, mil jälle võib rõõm inimeste hulgas elada.

Härm.

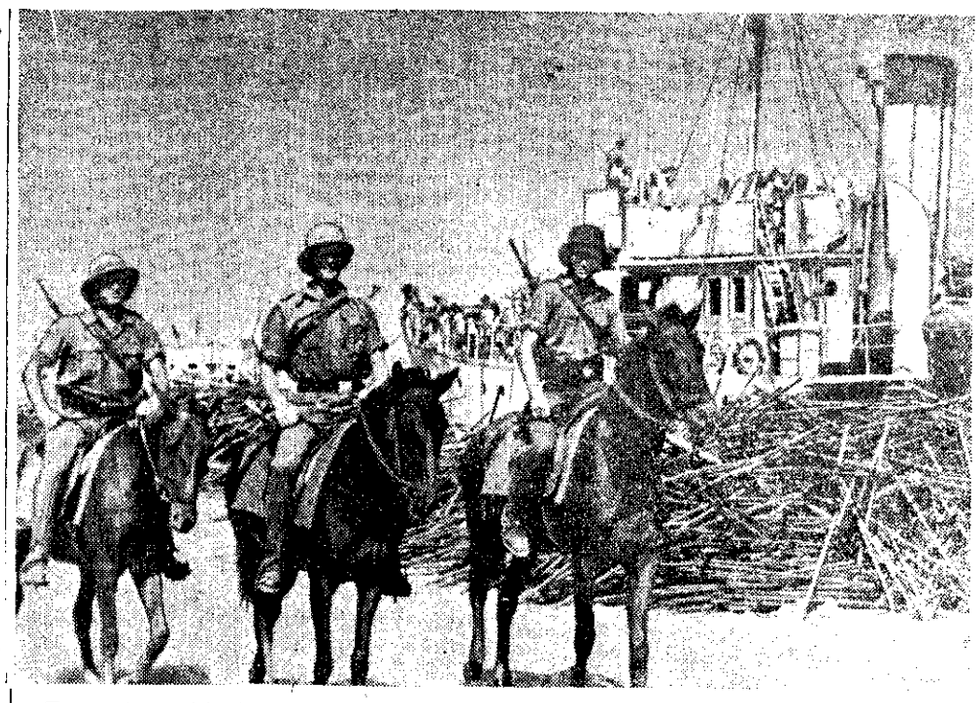

Tugevates võitlustes vallutati strateegiliselt tähtis Kephallenia saar. Ratsapatrull kaitseb sadamat saboteerijate ja bandiitide eest. (PK.-sõjakirj. Steinmetz. Wb.)

20 aastat metsamajandust Eestis

Metsamajanduse kavade koostamisega alustati Eestis 1920. a. Esimese koime aasta kestel toimus metsakorraldus lihtsustatud ja kiirendatud korras. Tegeliku metsakorraldusega alustati 1923. a., kusjuures aluseks võeti 1911. a. vene metsakorralduse instruktsioon kohalikest oludest tingitud väheste muutustega.

Esialgse juhendi alusel teostati metsakorralduse töid kuni 1925. a., mil pandi maksma uus eeskiri. Põhiliselt jäi seegi juhend endiseks, kuid selles kaotati mõned ebatäpsused.

Koosseisude vähesuse tõttu saadi metsakorralduse tööd lõpule viia alles 1939. a. Selle aja kestel korraldati 1.144.778 ha maad. Koostati majanduskavad, puistu plaanid ja planšetid 102 metskonnas 258 metsandikule.

Metsakorralduse kava lõpule jõudes kuulus 1940. a. riigimetsade valitsuse alla 1.106.676 ha maad, millest 693.690 ha oli metsamaa, 46.042 ha tarbemaa, kuna 336.673 ha ehk 33,1% seisis soode, rabade, liivalagendike, vete jne. all.

Metsade administratiivüksused on meil võrdlemisi suured, kuna 102 metskonna juures kuulub keskmiselt iga metskonna alla 10.850 ha maad, millest 6.800 ha seisab metsa all.

Uue metsakorralduse kavaga määrati meil kindlaks raieringid, millede kestus männipuude juures on 100—120 aastani, kuusepuudel 80—100 aastani ja lehtpuudel 60—80 aastani.

Erieesmärgiga metsamajandusele nagu kaitse-, laeva- ja pargipuitude puhul võib määrata veelgi kõrgemaid raieringe.

Kuusepuudele määratud raieringi kestus tundub meie oludes liiga kõrgena, mille tulemusena on tekkinud kuuse vanametsa tagavarad, mis omakorda on pannud aluse suuremale hulgale surnud metsale.

Pr. Z. Aumere-Uhke esineb eesti haavatuile Viinis

Viiulikunstnik pr. Zelia Aumere-Uhke asus 1. novembrist tööle Müncheni Riigiooperisse, kuhu ta jääb kuni 1. detsembrini s.a. Kuna Viini haiglates viibib ravimisel haavatud eesti rindevõitlejaid, avaldas pr. Z. Aumere-Uhke valmisolekut oma tööst vabal ajal Viini sõitmiseks ja eesti haavatute ees esinemiseks.

Haavatud eesti rindevõitlejate meelelahutuse ja lugemismaterjali eest hoolitseb ERÜ usaldusmees Viinis.

Klassiloterii võitude väljamaksmine

ERÜ klassiloterii 3. klassi loosimise võitude väljamaksmine algas esmaspäeval, 1. novembril. 100-margaseid ja suuremaid võitusid maksab välja loteriikeskus Tallinnas, Aia 12, väiksemaid võite võib välja võtta kohapealsete piletimüüjate juures.

1. novembrist algas ka piletite ümbervahetamine järgmiseks loosimiseks, mis peetakse 2. ja 3. detsembril. Piletiomanikel, kes seekordsle loosimisel ei võitnud, on õigus sama numbriga uusi loteripileteid saada kuni 23. novembrini. Pärast seda lähtaega kaotavad nad õigase oma piletitele ja peavad rahuldama piletitega, mis juhuslikult on järele jäänud.

Suuremaid annetusi ERÜ-le

Eesti vabatahtlike pataljon nr. 40 tõi neil päevil ERÜ-le 1250 riigimarka, mis on pataljoni koosseisu poolt annetusena kokku pandud. Pataljon nr. 40, mis juba kaks aastat võitleb oma rahva ja kodumaa kaitseks, aitab annetusega kindlustada kaaseestlaste heaolu tagalas.

Peale mainitu on ERÜ-le laekunud suuremate annetustena IV territoriaalpataljoni 21 kompanilt 800 rmk., Kalma saunalt 500 rmk., elektriäri Johannes Tammelt Tallinnas 400 rmk., kirjastusühisuselt „Tehniline Kirjastus" 157 rmk., Omakaitse Oonurme rühmalt 100 rmk., hr. K. Aksbergilt 100 rmk., tollikaitse Laulasmaa kordoni meeskonna eestlastest liikmeilt 62 rmk. jne.

Suguhobustena märgiti 17 täkku ja 358 mära

Oktoobrikuu jooksul toimetati Põllumajanduse Keskvalitsuse loomakasvatuse valitsuse poolt Pärnu-, Järva- ja Viljandimaal 25 punktis suguhobuste märkimisi. Märkimiskomisjonile esitati kokku 1185 hobust, kelledest kanti uutena suguraamatusse 17 täkku ja 358 mära, kokku 375 hobust või 31,5 protsenti esitatud hobuste üldarvust.

Märkimine lükati edasi 395 hobuse kohta, kes ei olnud veel täiel määral väljakujunenud. Suguraamatu määrustiku nõuetele ei vastanud mitmesugustel põhjustel 329 hobust. 86 täku kohta esitati kastreerimise nõue ja neile põletati reiele läbikriipsutatud rombi märk.

Eriti elavalt võeti oma suguhobuste märkimisest Paides ja Türil, kus toodi kokku üle saja hobuse. Hobuste märkimine ülemaalises ulatuses tahetase läbi viia käesoleval aastal. Järgmisena toimub see Valga-, Lääne- ja Saaremaal.

Tartu kalastajatering „Viiking" püüdis oktoobris 1268 kg kala

Lõuna-Eesti suurema kalastajateringi „Viikingi" liikmed on hoolimata hilisest sügisajast oktoobrikuus püüdnud 1.268 kilo kala. Sellest suurem osa, nimelt 1150 kilo, on püütud Emajõest ja ülejäänud osa Elistvere ja Pangode järvedest ning Pedja jõest.

Tapa raehärrade esimene töökoosolek

Läinud lõpunädalal toimus Tapa linnavalitsuse ruumides esimene raehärrade töökoosolek. See kokkutulek, kus jälle linnakodanike esindus saab kaasa rääkida linna omavalitsusetöös, oli mitme aasta järele esmakordne. Kohal olid kõik kaheksa raehärrat ja linna ettevõtete osakondade juhatajad. Töökoosoleku avas selgitava sõnavõtuga linnapea Valter Perem. Linnapea ülevaatlikust sõnavõtust selgus, et Tapa linnavalitsus asus tööle 5. augustil 1941. aastal raskele majanduslike tingimuste juures. Linn oli sõjatules palju kannatanud, bolševikud viisid kõik raha linna kassast, mistõttu tuli linnavalitsusel tööle asuda rahata. Esimene tegevuskapital saadi saksa sõjaväelt laenuna, milleks oli 12.000 marka. Hiljem, peale Eesti Omavalitsuse loomist hakkas linn igakuulist toetust saama. Alates 1. aprillist 1943 on linn oma eelarvel. Eelarve on 1943. aastaks koostatud tasakaalus 100.000 riigimarka, millest kuni 1. oktoobrini on tulude üleulatavus kuludest 40.007,44 rm. Linnal on järgmised ettevõtted: kütteladu, veevoor, jahuveski ja lihajärelevalveasutis, millised on kõik tugeval majanduslikul alusel.

Töökoosoleku päevakorras oli kuus päevakorrapunkti. Päevakorra läbivõtmisel võtsid raehärrad elavalt sõna, mille tulemusena koosolek kujunes asjalikuks töökoosolekuks. Üksikute päevakorrapunktide kohta andsid raehärradele seletust linna ettevõtete juhatajad ja linnapea. Koosolek lõppes raehärra Utsari ja linnapea sõnavõttudega.

Külalisena viibis raehärrade koosolekul Tapa endine ja praegune Petseri linnapea Jaan Adel.

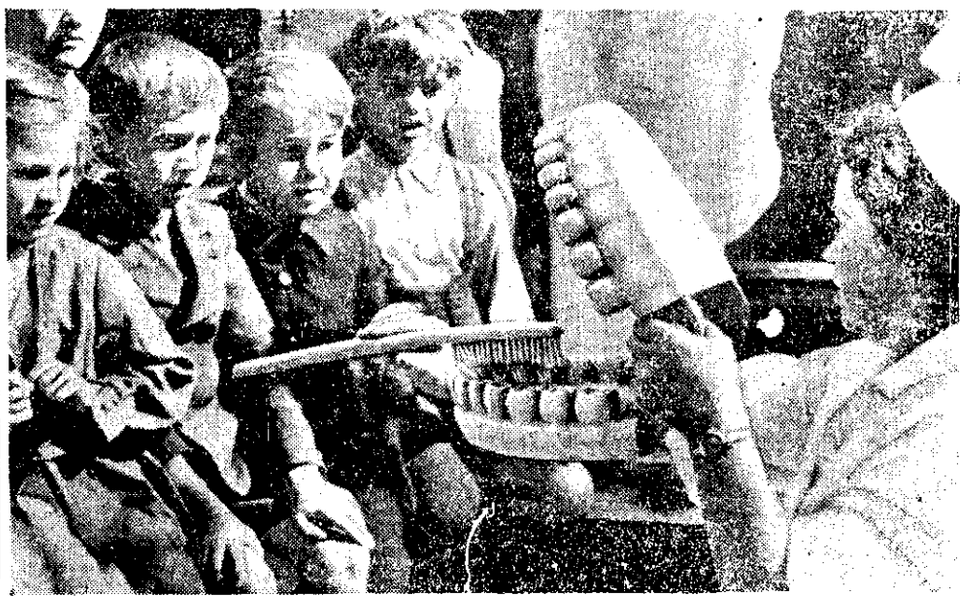

Suur-Viini uute alade jaoks avati liikuv kooli-hambakliinik, mis hooldab üksikute kõrvaliste kohtade lapsi. Meie pildil näeme hambapuhastamise õpetust vastava mudeli abil. (Wb.)

Tapa gümnaasium alustab õppetööd Imastus

Tapa gümnaasiumis algab õppetöö 8. novembril. Kool algab õppetööd Tapa lähedal Imastu mõisas, kus seni asus ERÜ lastekodu. Varema kava kohaselt pidi kool asuma Ambla alevikku, kuid et seal tekkis raskusi õpilaste majutamise ja toitlustamise osas, leiti sobivamaks kohaks Imastu.

Gümnaasiumi direktor Kalmisto tutvus koos lastevanemate esindajatega Imastu mõisa ruumide seisukorraga.

107-aastane algkool Läänemaal

2. novembril täitus 107 aastat Martna algkooli asutamisest Läänemaal. Kool on võrsunud endisest Kuluse, Putkaste ja Ehmja ev.-luteri usu ja hiljemast Enivere apostliku õigeusu algkoolidest. Kooli praeguseks asukohaks on endine Putkaste mõisa härrastemaja.

Narva tuletõrje lendsalga 2. aastapäev

Narva tuletõrje lendsalk, mis pärast enamlaste võimu kukutamist organiseeriti ümber, tähistas nüüd pidulikku koosviibimisega oma teist aastapäeva. Koosviibimisest võttis osa ka Narva piirkonnakomandant major Fürstenberg, linnapea major Rubach, tuletõrje brigaadipealik Essenson, prefekt Priks ja teisi ametikandjaid.

Virumaal korjati 1400 kg. ravitaimi

Möödunud suvel teostasid koolinoored ravitaimede kogumist, mis tänavu kõikjal parema organiseerimise tagajärjel andis märksa paremaid tulemusi mullusest. Rakveres asuvate apteekide poolt on kooliõpilastelt ravitaimi vastu võetud 1.400 kilogrammi. Sellest hulgast 800 kilogrammi linnaapteekide ja ülejäänud maaapteekide poolt.

Jõhvi kirik seatakse korda

Jõhvi kogudus avaldas neil päevil ülleskutse, milles palutakse tules kannatada saanud kiriku kordaseadmiseks talupidajail annetada võimalust mööda mitmesugust ehitusmaterjali. Kuigi maal on praegu käsil veel muid pakilisi töid, on seni toodud kokku üsna rohkesti palke, laudu ja muud ehitusmaterjali. Uus katus ehitatakse kirikule seekord kivist, mida kavatseti teha juba paar aastat tagasi. Vastava hulga kive on lubanud anda Vaivara tellisetööstus, kus kivide kohalevedu algab juba lähematel päevadel.

Volmari teater 70 aastane

Volmarist, 2. 11 (O N). Põhja-Liivimaa teatrielus oli üheks tähelepanuväärsemaks sündmuseks pidulik etendus Volmari teatris selle lava 70 a. juubeli ja läti teatri 75. a. kestvuse puhul. Pidulikuks etenduseks oli valitud A. Allmansi laulumäng „Püttsepp ja püttsepa naine," millega Volmari teater avas 70 aastat tagasi oma tegevuse.

Saksa erikohus mõistis surma kolm raudteelast

Saksa erikohus Tallinnas mõistis surma kolm raudteelast ja karistas sunnitööga viit raudteelast, kes osaliselt tegutsedes koos teostasid raskeid vargusi kaubavagunitest Tallinn-Väike jaamas.

Surma mõisteti 19- aastane vaguniametnik Uno Tammoja, 35-aastane rongiseadja Leo Poolma ja 25-aastane rongiseadja Edgar Marasmaa.

Rongiseadja Henn Talving mõisteti 15-aastaks sunnitööle, rongiseadja Vilhelm Palvar 10-aastaks sunnitööle, vagunijärelvaataja Jaan Ollino 7-aastaks sunnitööle, vagunijärelvaataja Hermann Peet 5 aastaks sunnitööle koos õiguste kaotusega 5-aastaks ja rongiseadja Rudolf Valdmaa 3-aastaks sunnitööle koos õiguste kaotamisega kolmeks aastaks.

Süüdimõistetud raudteelased, kes teenisid kõik Tallinn-Väike jaamas, varastasid ajavahemikul 5. detsembrist 1942 kuni käesoleva aasta 15. maini raudteejaamas seisnud kaubavagunitest plombide eemaldamise, vaguniuste lahtikangutamise teel ja vaguni akende kaudu suurel hulgal esmajärgulise tähtsusega toitaineid, piiritust ja paberosse. Nad jagasid omavahel ja müüsid osaliselt edasi spekulatsioonihindadega.

Süüdimõistetud raudteelased kasutasid oma raskete varguste kordasaatmiseks õhuõhu vältimiseks teostatud pimendamist. Oma rahvakahjurliku tegevusega nad kõrvaldasid käibelt tsiviilelanike toitlustamiseks määratud toitaineid.

Kuna kuritegudega, nagu neid süüalused toime panid, ohustatakse sõjas äärmiselt tähtsa kaubatranspordi julgeolekut, tuleb varguste puhul raudteedel ja eriti raudteeametnike poolt teostatud varguste puhul määrata nii rasked karistused.

Algas tuletõrje korralduskuu

Esmaspäeval algas tuletõrje korralduskuu. Esimene novembrinädal on tuletõrje varustuse nädal, mil korrastatakse, remonditakse, seatakse talvekorda ja kontrollitakse tulekustutusabinõude korras- ja sõiduvalmis olekut.

Kõigepealt tuleb tuletõrjepritside hoiuruumid üle vaadata ja talvekorda seada. Pritsikuuride uksed ja aknad tuleb järele vaadata ja tihendada, kus vaja, et talvel lumi ei tuiskaks pritsihoiuruumi. Ehkki tuletõrjel on kokku ligi viissada pritsikuuri ja pritsimaja, on suurema osa pritside hoiuruumideks talude küünid, kuurid, aidad ja muud majapidamishooned. Seal võib hõlpsasti juhtuda, et tuletõrjeprits satub teiste esemete, hobuseriistade, vankrite või regede taha või koguni põhu ja heinte alla.

Tuletõrje varustuse nädalal tuleb kõik pritside hoiuruumid taludes järele vaadata ja hoolitseda selle eest, et iga prits oleks kergesti ja takistamatult kättesaadav ning sõiduvalmis.

Mootorpritsid tuleb hoida köetavais ruumides, kuna külmades ruumides hoides ei ole nad alati töövalmis. Kahjuks on meie mootorpritside hoiuruumid enamuses siiski mitteköetavad. Kui mootorprits hoitakse seesuguses ruumis, tuleb mootori jahutusvesi välja lasta ja pritsipump veest täielikult tühjendada. Kui aga jahutusvesi juhtub ära külmuma, võib see pritsile saatuslikuks saada. Mootorpritsi kaitseks on soovitav ehitada pritsile soojenduskast kahekordsete vahetäiteseintega.

Ehkki praegusel ajal ei saa kuigi palju varustust juure muretseda, siis tuleb vähimalt selle eest hoolitseda, et kõik olemasolev varustus oleks täiesti töökorras ja alati sõiduvalmis.

Loetavamaks raamatuks Tartus „Tõde ja Õigus"

Tartu linna rahvaraamatukogude viimase kolme kuu tegevuse kokkuvõttest nähtub, et Tartus suureneb pidevalt huvi lugemise vastu. Nii on tänavu augustis, septembris ja oktoobris iga päev 100 raamatut enam loetud kui möödunud aasta samadel kuudel, kusjuures oktoobrikuu on kujunenad lugemisalal kõrgkuuks. Nimelt loeti tänavu sel kuul 1.000 raamatut rohkem kui kunagi varem samal kuul.

Loetavamaiks teosteks olid Tammsaare „Tõde ja Õigus" I, Aleksis Kivi „Seitse venda" ja uuemast kirjandusest Ristikivi „Rohtaed."

Inglismaal jätkub kaupluste sulgemine

Genf. „Daily Express" teatab, et Inglismaal tuleb lähemal ajal arvestada uute ärisulgemistega, sest on oodata uut kontrolli teostamist naistööjõudude alal nende töölerakendamiseks relvatööstustes, eriti aga lennukitehastes ja haiglates ja teiseks olevat puudus kaupadest.

Linlaste tõhus abi tänavustel põllutöödel

Maad abistati 40.000 inimese poolt miljoni tööpäevaga

Linlaste suvistele põllutöödele suunamise aktsioon on tänavu lõpule jõudnud ja esialgsed kokkuvõtted selle kohta räägivad kõigiti heast kordamineknst. Põllumajanduse Keskvalitsuse maatööjõu korraldamise büroo kaudu on tänavuse suve ja sügise kestel käinud linnadest põllumeest abistamas ümmarguselt 40.000 inimest, kes sooritasid põllutöödel kogusummas miljon tööpäeva. Poole sellest inimhulgast andis ainuüksi Tallinn, kuna teine pool langeb teiste linnade arvele.

Kui möödunud kevadel koguti andmeid põllumajanduse suve ja sügise kestel nõuetava ajutise tööjõu kohta, siis arvestasid talupidajad umbes miljoni tööpäevaga, millise nõudluse rahuldamine paistis tollal täiesti ülejõukäivana. Nüüd suvise tööperioodi lõppedes näitavad andmed, et linnad suutsid põllumajandusse siiski sellisel arvul töökäsi anda. Selle tulemusena on tänavused tööd põllumajanduses arenenud hästi, märgatavalt paremini kui läinud aastal samal ajal.

Vabatahtlikul maatööjõu abistamisaktsioonil oli vaid üks puudus, et kõik maakonnad ei saanud töökäsi võrdselt nende vajadustele, kuna tuli arvestada ka töölesõitjate soovidega töökoha valikul. Kõige rohkem siirdus töötajaid põllutöödele Harju-, Tartu-, Viljandi-, Järva- ja Virumaale ning kõige vähem Petseri- ja Saaremaal. Harjumaa sai kõige rohkem töölisi ja et Tallinna arvel, mida soodustasid hõlbustatud liiklusolud ja töökoha lähedus. Järgnevalt suunati kõige rohkem inimesi põllutöödele Tartu- ja Viljandimaale, kus nende järele oli ka kõige suurem vajadus.

Võrreldes eelmise aastaga õnnestus tänavune põllumajanduse abistamise aktsioon linlaste abil märksa paremini. 1942. a. suvel käis linlasi maatöödel kõigest 30 tuhande ümber, seega tänavusest 10 tuhat inimest vähem. Kui eelmisel aastal tuli maale saadetud linlaste kohta põllupidajailt rohkesti kaebusi, siis tänavu seda enam ei juhtunud. Üldiselt paistab, et põllupidajad jäid tänavu linlaste abiga kõigiti rahule ja paljude töötajate kohta on saabunud tööbüroole kiitvaid arvustusi.

Umbes pooled maale sõitnud linlastest olid ametnikud ja õpetajad, kuna peagu kogu teise poole moodustasid kodused perenaised. Teiste seas siirdus põllutöödele ka rida vabakutselisi arstide, advokaatide, kunstnike ja kirjanike näol. Maale tööle sõideti suvel peamiselt perekondadega ja alles hiljuti tuli tööbürool saata Petserimaale ema koos ühekse lapsega.

Tänavune praktika näitab, et põllumajanduse abistamine linlaste poolt toimub vabatahtlikul alusel küllaltki tõhusalt ja tuleval aastal leidub maale töötama sõitjaid arvatavasti märksa rohkem.

Elekter surmas 16-aastase tütarlapse

Nädala algul juhtus Läänemaal Pihtla külas Kubja talus elutseva 16-aastase Ella Kesklaga raske õnnetus, mis nõudis viimase elu. Tütarlaps oli pimedas sattunud 220 voldise pinge all olevatesse elektrijuhtmetesse, mis olid tööliste poolt hooletult madalale jäetud. Keskla sai elektrilöögi tagajärjel surma.

Sündmuse kohta alustati juurdlust.

Uusi andmeid Nõukogude Liitu viidud eestlaste kohta

ERÜ äraviidute otsimise ja tagasitoomise osakonnas — ZEV-is — on valminud uued nimekirjad mobiliseeritud eestlaste kohta, kes olemasolevail andmeil on Nõukogude Liidus surnud või keda on nähtud elavatena. Nimestikes on kokku kahesaja nime ümber.

Nähtute-nimestik on järjekorras juba üheksas ja toob andmeid kuni käesoleva aasta kesksuveni. Kõige värskemad andmed on pärit juulikuus enamlaste käest pääsnud isikuilt.

Seekordsete nimestike teatavakstegemisega on ZEV tõstnud isikute arvu, kellede saatuse kohta Nõukogude Liidus on hangitud teateid, 15300-ni.

Viimases nähtute-nimestikus leidub andmeid ka mitme tuntud nimega sportlase saatuse kohta Nõukogude Liidus.

Nimestikud on välja pandud ZEV-otsimisbüroos, Tallinnas, Aia 12. ERÜ ringkonnaametis maakonnalinnades asetatakse kõnesolevad uued nimestikud välja mitte enne järgmist nädalat.

Gatshina rajoonis avati eesti kool

Gatshinast, 1. 11. (ON). Kohalik rajoonivalitsus avas Rjabisi külas eesti kooli. Praegu töötab Gatshina rajoonis kokku 60 kooli, neist 20 vene ja 35 soome kooli, ülejäänutes õpivad nii vene kui ka soome lapsed. Enamik koole alustas tegevust 15.septembril, mõned ka 1. oktoobril.

Raadio

PÜHAPÄEV, 7. NOVEMBER 1943.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.30 Hommikumuusika (ülekanne ja hpl). 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Päevauudised 7.30 Põllumeestele: Hanekasvatust tuleb laiendada (Linnukasvatuseinspektor agr. Erich Priks). 7.45 Väike hommikuviis (hpl). 8.30 Hommikuhardus: „Ka väike õnu võib tuua suurt rõõmu". 8.45 Landesdienst Ostland. 9.00 Kenad palad, mis meid rõõmustavad (hpl). 10.00 Päevauudised saksa keeles. 10.15 „Nad seisavad igavesti valvel me rahva eest! NSDAP ja Ringhäälingu pidulik aktus 9. novembri 1923. mälestuseks. (Saksa keeles)- 11.15 Ajapeegel. Läbilõige Saksamaa elust: (Saksa keeles, mgn). 12.15 Robert Schumann. Kontsertpala klaverile ja orkestrile (hpl). 12.15 Päevauudised. 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.45 Lõunamuusika (hpl). 14.00 Päevauudised, saksa keeles. 14.15 Landesdienst Ostland. 14.30 Lastele: „Väike Tondu ja päikesekiir", Jaak Toatagana kuuldemäng. 15.00 Kauneid meloodiaid (mgn. ja hpl). 15.40 „Esimene äri", Karl August Hindrey romaanist „Taaniel Tümmi tähelend". 16.00 Mida sõdurid soovivad (ülek. Berliinist). Vaheajal kell 16.45 Päevauudised ja saatekava ülevaade. 17.00 Päevauudised ja saatekava ülevaade saksa keeles. 18.00 „Kuldne kesktee", Kaja Rannaleedi kuuldemäng. 18.45 Vana tantsumuusika (hpl). 19.15 Nädal algab pühapäeval (Ringhäälingu tantsukapell, juh. Vl. Sapošnin). 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Tuhat lõbusat nooti (Ringhäälingu tantsukapell Vl. Sapošnini juhatusel ja Valerie Borstel, laul). 21.00 Päevauudised. Ainult Tartu: 21.15 Kirev päevalõpp (hpl). 22.00 Päevauudised saksa keeles. Järgnevalt saatelõpp.

ESMASPÄEV, 8. NOVEMBER 1943.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 Päevauudised. 6.30 Hommikukontsert (ülek.) 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Hommikumuusika (ülek. Böömi saatjast ja Hamburgist). 8.45 Päevauudised. 9.00 Päevauudised saksa keeles. 9.10 Landesdienst Ostland. 9.25 Saatepaus. 11.30 Tähelepanu! Algame! (Ringhäälingu tantsukapell, juh. Vl. Sapošnin). 12.15 Päevauudised. 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.45 Lõunamuusika (Riia ringhäälingu tantsukapell Arnolds Korneliuse juhatusel ja mgn). Ülekanne Riiast. 14.00 Päevauudised saksa keeles. 14.20 Armastatud helisid (hpl). 15.30 Saade perenaistele. 16.00 Muusika pärastlõunaks (Ringhäälingu suur orkester, juh. L. Tauts). Vaheajal kell 16.45 Päevauudised. 17.00 Päevauudised ja saatekava ülevaade saksa keeles. 18.00 Kirjanikke külastamas (8): Vestlus Jaan Lattikuga. Usutleja: Salme Sinimets. 18.20 Johan Aaviku kooli- ja soololaule (hpl). 18.30 Aja kaja ja saatekava ülevaade. 19.00 Loengutesari „Meie armee" (ülek., saksa keeles). 19.15 Rindereportaaže (ülek., s. keeles). 19.30 Muusika (ülek.) 19.45 Poliitiline loeng (ülek. s. keeles.) 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Saksa sõduritund (Tantsuviise, mängib Ringhäälingu tantsukapell Vl. Sapošnini juhatusel). 21.00 Päevauudised. Ainult Tartu: 21.15 Muusikaline vestlus (hpl). 22.00 Päevauudised saksa keeles. Järgnevalt saatelõpp.

Sügisilmade saabumisega ei tohi saksa vägede varustamine muutuda milgi juhtumil halvemaks. Igasuguste ilmastiku- ja teeolude juures peavad veerema veokid. (OT.-sõjakirjasaatjateüksus)

Auhinnati kolm romaani

„Eesti Sõna" toimetus jagas 7000 riigimarka auhindadeks romaanivõistlustel parimaiks osutunud teostele

Esmaspäeval 1. novembril, tegi auhinnakomisjon oma otsuse „Eesti Sõna" toimetuse poolt väljakuulutatud romaanivõistlusele kokkutulnud tööde suhtes.

Arvult oli võistlustel 22 tööd, milledest auhinnaväärilisekс tunnistati kolm. Esimest auhinda välja ei antud, sest ka kolm väljavalitud parimat tööd ei ole täiesti ilma puudusteta. Nõnda otsustati määrata võistlustel parimaks osutunud teosele teine auhind. Peale selle anti välja veel kaks kolmandat auhinda.

Kuna teise ja kolmanda auhinna saanud teoste väärtuse vahe ei ole väga suur, väljakuulutatud auhindade rahaline vahe aga on küllaltki silmapaistev, siis leidis auhinnakomisjon, et õiglane on kolmandat auhinda suurendada. Nõnda määrati kolmandaks auhinnaks tuhande marga asemel kaks tuhat marka.

Teise auhinna sai romaan „Kaheksa kellalööki", mis käsitleb hästi läbituntult õpilaste elu punasel aastal. Selle teose autoriks osutus Rihard Iher, kes on elukutseliselt õpetaja. Kirjanikuna on ta avalikkusele tundmata.

Kolmanda auhinna said romaanid „Meri ja maa" ning „Tuleasemete rada". Esimese teose autoriks osutus Elmar Õun, teise — Arnold Sepp. Mõlemad on oma kirjandusliku tegevusega juba varemalt tuntud.

Elmar Õunna töid on auhinnatud „Looduse" ja „Päevalehe" romaanivõistlustel.

Arnold Seppä tuntakse peamiselt näitekirjanikuna. Temalt on näidend „Maja sadamas", mis on avalikkusele tuntud teatreist ja Estonia draamavõistlusel auhinna saanud „Oaas", mida aga seni veel pole lavastatud.

Peale auhinna saanud käsikirjade tunnistati trükikõlvulisteks kaks tööd, kui autorid vastavad parandused teevad. Need on „Toomas Maardu" ja „Rohtunud kesapõld".

Auhinnakomisjoni kuulusid peatoimetaja kirjanik Alb. Kivikas, toimetaja mag. phil. E. Aavasaar, toimetaja kirjanik P. Krusten ja toimetaja J. Viidang.

Eesti lapsele eesti kodu

„Ema ja Laps" hoolitseb orbude eest. Emade puhkekodu Elvas jääb avatuks ka talvel

ERÜ on oma ülesandeks võtnud kõigi Venemaalt kodumaale asunud eestlaste sotsiaalse hooldamise. ERÜ „Ema ja Lapse" osakond on selleks asutuseks, kes püüab võimalikult hoolt kanda siiasaabunud emade ja laste eest. Evakueerunud laste hulgas on rohkesti orbusid, kelle vanemad on küüditatud, tapetud või teadmata kadunud. Üksi lastekodu ei suuda lapsele asendada kodu ja seepärast pöördub „Ema ja Lapse" osakond ühiskonna poole, et meie perekonnad võtaksid endile laste hulgast hoolealuseid. Sel juhul leiab eesti rahvusest laps rahvusliku kodu.

Perekonnad, kes lapse oma hoole alla on võtnud, kohustuvad teda kasvatama kui oma last. ERÜ kontrollib enne perekonda andmist perekonna sotsiaalset seisukorda ja kogu lapse perekonnas viibimise ajal jääb ERÜ-le õigus visiteerida perekonda ja pidada järelvalvet lapse käekäigu üle. Lähemaid andmeid laste vahendamise kohta saab ERÜ „Ema ja Lapse" osakonnast.

Lapsi saab võtta ERÜ kaudu ainult kasvatada, kuna lapsendamisi toimetab juba Vaeslaste kohus. Kasvatada võtja kohustub igakülgselt hoolitsema lapse kehalise, vaimse ja kõlbla kasvatuse eest. Ühtlasi annab lapse kasvataja talle kõik vajalikud riided, õppevahendid ja toidu. Lapse halva kohtlemise juures võetakse laps kasvatajalt ära.

Majandusdirektoorium andis ERÜ-le kontingendi imikuvarustuse valmistamiseks. Mainitud tööga on nüüd kõik ERÜ töökojad üle koormatud. Esmajoones valmistatakse imikuvarustust, aga ka rõivaid väikelastele, lisaks vähemal määral pesu noortele. Et riietuse ja riidevarustuse puudus on suur, eriti Venemaalt saabunute perekondades, siis on soovijaid võimalik rahuldada ainult hädavajalisematel juhtudel, näiteks vastsünnitanud emasid imikuvarustusega.

Lastele avas ERÜ puhkekodu Pääsküllа ja Tallinn-Nõmmele, et võimaldada nõrgatervislistele lastele kosumist ka talvekuudel. Lapsi võetakse puhkekodudesse pärast arstijärelvaatust, vastavate tunnistuste põhjal. Praegu viibib kosumisel üle 20 lapse.

Üle Eesti suuremates keskustes töötavad erilise pingega lastepäevakodud, mis on välja arenenud kohalikest suvistest mängumurudest. Lastevanemate soovil asutati sügisel lisaks senistele päevakodud Luunjasse, Abjasse ja Keila.

Emade Puhkekodu Elvas jääb avatuks kogu talveks, et võimaldada puhkust kõigile emadele, kes selleks soovi avaldavad. Nüüd on puhkekodusse võimalik minna ka emadel, kellel on ainult üks laps. Puhkekodu on emadele üle Eesti ja kodus leiavad saabujad hea vastuvõtu, mugavad ning soojad ruumid ja täieliku toitlustamise. Puhkekodus elamine on emadele tasuta.

Paide helisev lina eeloleval hooajal

Järvamaa kinopublikul avaneb tõenäoliselt võimalus näha ka juubelivärvifilmi „Münchhausen"

Neil päevil saabus Ostland Filmilt Paide kinole filmide nimekiri, milliste linastamist on oodata eeloleval talvehooajal Eesti kinodes. Ühenduses sellega seletas Paide kino juhataja hr. P. Jõgi meile, et valdavam osa nimestikus leiduvaist filmidest tuleb linastamisele ka Paide kinos, kusjuures ta märkis, et paljude teiste loetletud filmide hulgas tõenäoliselt Paide kinopublikul avaneb võimalus näha ka UFA filmiühingu juubelifilmi „Münchhausen". Eeloleval kinohooajal saabuvaist filmiuudistest sisaldab nimekiri järgmisi filme.

Ufafilmiühingu filmidest näeme sel hooajal peale eelnimetatud „Münchhauseni", milline teatavasti on värviline suurfilm, veel alljärgnevaid filme: „Balpare" Ilse Werneri, Paul Hartmanni ja Hannes Sterlzeriga, „Tookord" (Damals) Zarah Leanderi ning Hans Stüwega, „Gasparone" Marika Rökki ja Johannes Hestersiga, „Armasta mind" Marika Rökki ja Viktor Stahliga, „Olen kohe jälle tagasi" Paul Klingeri, Mady Rahli ja Rudolf Plattega. „Armastuskool" Viktor Stahli, Luise Ulrichi ja Johannes Heestersiga, „Tütarlaps eestoas" Heinz Engelmanni ja Magda Schneideriga, „Tütarlaps Irene" Sabine Petersiga, Lil Dogoveri ja Geraldine Kattiga, „Tants keisriga" Marika Rökki ning Wolf Albach Rettyga, „Üle kõige maailmas" (Über alles in der Welt) Carl Raddatzi, Hannes Stelzeri ja Paul Hartmanniga.

Tobisefilmiühingu toodangust näeme sellel hooajal järgmisi linastusi; „Vana süda muutub jälle nooreks" Emil Janningsi, Maria Sandrocki ja Viktor de Kovaga, „Kolm tütarlast Schuberti ümber" Maria Andergasti, Greti Thelmeri ja Else Elsteriga, „Dzhungel kutsub" Harry Pieli, Gerda Mauruse ja Ursula Grableyga. Edasi on sellelt filmiühingult kavas „Suurnumber" Leni Marenbachi, Rudolf Pracki ja Marina Riedigа, „Ainult sina" Johannes Heestersi ja Dora Komariga, „Naera pajats" Paul Hörbigeri, Monika Burgi ja Benjamino Gigliga, „Suur vari" Heidemarie Hatheyeri, Heinrich George, ja Will Quadflieggiga, „Maskeraad" Adolf Wohlbrücki, Paula Wesseli ja Olga Tschehhovaga, „Mees kõrvalteedel" Hans Albersi ja Hilde Weissneriga, „Romanss" Ferdinand Mariani, Marianne Hoppe ja P. Dahlkega, „Ühe elu sümfoonia" Harry Bauri, Henny Porteni ja Gisela Uhleniga, „Rio täht" La Jana ja Gustav Diessliga, „Serenaad" Hilde Krahli, Albert Matterstocki ja Igo Symiga, „Päev pärast lahutust" Luise Ulrichi, Hans Söhnkeri ja Johannes Riemanniga, „Kustunud jäljed" Kristina Söderbaumi ja Fritz van Dongeniga, „Valge pesu" Harald Paulseni ja Carla Rustiga ning „Kaks naist" Olga Tschehhova, Irene von Meyendorffi ja Paul Klingeriga.

Terrafilmiühingult näeme: „Andreas Schlüter" Heinrich Georgi, Theodor Loosi ja Olga Tschehhovaga, „Tulikahju ookeanil" Hans Söhnkeri ja Rene Deltgeniga. „Viis miljonit otsivad pärijat" Heinz Rühmanni ja Leni Marenbachiga, „Võimatu härra Piti" Harry Pieli ja Hilde Weissneriga, „Usaldan sulle oma naise" Heinz Rühmanni, Lil Adina, Paul Dahlkega, „Väike tütarlaps—suur mure" Hannelore Schroti ja Geraldine Kattiga, „Armatsemine ja armastus" Gisela Uhleni, Paul Hörbigeri, Carl Raddatzi ja Marina v. Ditmariga, „Moskva-Shanghai" Pola Negri ja Gustav Diessliga, „Sophienlund" Harry Liedke, Käthe Haacki ja Hannelore Schrothiga, „Sheff" Otto Wernickega ning „Me teeme muusikat" Ilse Werneri ja Viktor de Kowaga.

Wien-Filmilt näeme: „Anton Viimane" Hans Moseri, Heinz Salfneri ja Elfriede Datzigiga, „Naised ei ole inglid" Marthe Harelli, Richard Romanovsky ja Axel von Ambesseriga, „Pühapäevalaps" Hans Moseri ja Lizzi Holzschuhiga, „Saladuslik krahvinna" Marte Harelli ja Wolf Albach-Rettyga, „Hiline armastus" Paula Wessely ja Attila Hörberiga, „Suvearmastus" Winnie Markuse, Siegfried Breueri ja O.W. Fischeriga, „Kui jumalad armastavad" Hans Holti, Winnie Markuse ja Irene v. Meyendorffiga ning „Kaks õnnelikku inimest" Magda Schneideri ja Wolf Albach-Rettyga.

Bavaria filmiühingult linastatakse Eestis tänavu „Tume päev" Marte Harelli, Willy Birgeli ja Evald Balseriga, „Fasching" Karin Hardti ja Hans Nielseniga, „Sõit ellu" Karl Johni ja Ruth Hellbergiga, „Kuld New Friscos" Hans Söhnkeri ja Hilde Janseniga, „Südamete eksitus" Paul Hartmanni, Hans Söhnkeri ja Leny Marenbachiga, „Seitse aastat õnne" Wolf Albach-Retty, Hannelore Schrotti, Hans Moseri ja Theo Lingeniga, „Florian" Elise Aulingeriga ja Joe Stöckeliga ning „Tonelli" Winnie Markuse, Mady Rahli ja Ferdinand Marianiga.

Ülejäänud filmiühingutelt näeme „Herzog-Filmilt" „Vahejuhtum Grand-Hotellis" Carola Höhni, Hans Moseri ja Wolf Albach-Rettiga, „Continental-Filmilt" „Üks kord aastas" Danielle Darrieux ja Albert Préjaniga ning „Esimene kohtamine" Danielle Darrieux, L. Jourdani ja F. Leduoxiga, „Berlin-Filmilt" näeme „Minu suve kaaslane" Anna Dammani ja Paul Hartmanniga ning „Armastuse karnevali" Johannes Heestersi ja Dora Komariga, ning lõpuks näeme „Siegel-Monopoli" toodangust „Kirg" Olga Tschechova ja Hans Stüwega, „Tsirkus Sarani" Hans Moseri ja Pat ning Pataschoniga. „Luzerna-Filmilt" näeme „Armastatu maskis" Lida Baarova ja Gustav Nezvaliga.

Endised eraisikute hoised vabaks

Meie tänase lehe ametlike teadete osas on avaldatud kindralkomissari teadaanne endiste hoiuste väljamaksmisekohta, mille suhtes kuuleme üksikasjalisemalt järgmist:

Kui Lätis ja Leedus esialgu anti vabaks ainult hoised alla RM. 100.—, tulevad nüüd Eestis kõik eraisikute natsionaliseeritud kui ka natsionaliseerimata hoised väljamaksmisele. Eeslgu maksetakse välja küll ainult hoised, millede kohta olid välja antud hoiuraamatud ja hoiutähed. Teiste eraisikute hoiuste väljamaksmine on veel ettevalmistusel. Juutide, riigivaenuliste või muude keelustatud hoiuseid loomulikult välja ei maksta; samuti jäävad tehnilistel põhjustel välja maksmata väikesummalised alla RM 1.— Endisest eesti Riigihoinkassast või teistest krediitasutusist enamlaste ajal Riigitööhoinkassasse ülekantud hoiuste väljamaksmine toimub Saksa Riigi-posti idaala kaudu; teised maksetakse välja nende pankade kaudu, kuhu nad olid maksetud. Avaldusplanketid mõlema väljamaksugrupi kohta on saadaval postiasutustes alates 10. novembrist. Iga hoiuarve- omanik võib omal vabal soovil kas hoiusumma sularahas välja võtta või sellega avada uus arve samas pangas või ka postihoiukassas.

AMETLIKUD TEATED

TEADAANNE

rendisekindlustusosamaksude tasumise ja rendistetaotluste esitamise korra kohta

I

Eesti K.-p Rendisekindlustusasutis teatab:

1) Kõigil palgalisi töötajaid omavatel käitistel, asutistel ja talupidajatel, kes ei ole seni välja võtnud töötajate kindlustuskaarte, tuleb kindlustuskaardid välja võtta viivitamatult. Kindlustuskaarte annavad välja maakonnalinnades Haiguskindlustusasutise osakondade juures asuvad väljaandmispunktid ja mujal linna- või vallavalitsuse juures asuvad Haiguskindlustusasutise maksukohad.

2) Palgalisi töötajaid omavad käitised, asutised ja talupidajad, kes ei ole seni õiendanud rendisekindlustusosamakse, on kohustatud viivitamatult asuma osamaksude tasumisele. Rendisekindlustusosamaksud kuuluvad tasumisele arvates 1. juulist 1943. Rendisekindlustusosamaksud tasutakse rendisemarkide kleepimise teel töötajate kindlustuskaartidele. Rendisemarke müüakse postkontorites ja neid on võimalik tellida kohalike postiagentuuride kaudu. Rendisekindlustusosamaksude suurus oleneb töötasu suurusest. Maatööliste suhtes on rendisekindlustusosamaksude alal kehtiv lihtsustatud kord, mille järgi meessoost maatööliste eest 18 kuni 65 aasta vanuseni (välja avatud kõik põllumajanduslikud teenijad, nagu: valitsejad, raamatupidajad, metsateenijad jne.) tuleb õiendada osamaks 50 rpn. suuruses nädalas. Osamaksud kõigi naismaatööliste ja alla 18 ning enam kui 65 a. vanuste meessoost maatööliste eest tulevad tasuda 30 rpn. suuruses nädalas. Lähemaid teateid rendisekindlustusosamaksude suuruse ja tasumise viisi kohta võib vajaduse korral saada Rendisekindlustusasutiselt Tallinnas, Tõnismägi 5 (tel. 463-12) või Rendisekindlustusasutise kohapealselt esindajalt, kes asub Haiguskindlustusasutise osakonna juures. Tööandjaid, kes ei ole õiendanud rendisekindlustusosamakse, võidakse karistada rahatrahviga piiramatus ulatuses.

II

Rendisekindlustusasutis juhib kõigi vanade (üle 65 a.) ja invaliidsete endiste töötajate ning nende järeljäänute, kes ei omanud enne 1. juulit 1943 kehtivate eeskirjade järgi rendise (pensioni) saamise õigust, tähelepanu asjaolule, et nad võivad rendisetaotlusega esineda veel kuni 31. detsembrini 1943. Pärast seda tähtaega võivad vanaduse või invaliidsuse puhul rendisetaotlusega esineda ainult kindlustatud või nende järelejäänud. Kindlustatuiks loetakse palgaliselt töötajaid, kes omavad kindlustuskaardi.

Rendisetaotlusi võtavad vastu Rendisekindlustusasutis Tallinn, Tõnismägi 5, Rendisekindlustusasutise maakondlikud esindajad ja maavalitsuste ning Tallinna, Tartu, Narva, Pärnu ning Viljandi linnavalitsuste sotsiaalosakonnad. Samas antakse ka nõu rendisesaamise tingimuste ja rendisetaotlustele juurdelisatavate tõendite kohta.

Eesti K.-p. Rendisekindlustusasutis

TEADAANNE

endiste hoiuste väljamaksmise kohta.

Ida-ala Riigikomissari nõusolekul teatan järgmist:

Kõik endised hoised Riigitööhoiukassas (ka teistelt krediitasutistelt Riigitööhoiukassasse ülekantud hoised) ja hoised teistes krediitasutistes, millede kohta Eestis olid enne 1. 9. 1941 välja antud hoiuraamatud või hoiutähed, makstakse alates 10. 11. 1943. välja. See korraldus on maksev nii natsionaliseeritud kui ka mittenatsionaliseerimata hoiuste kohta.

Väljamaksmisel arvestatakse 100 Ekr. — 125 rbl. = 12.50 RM. Intresse aja eest alates 1. 1. 1941 ei arvestata.

Väljamaksmisele ei kuulu:

a) hoised alla RM 1.— (rbl. 10.—)

b) juutide, riigivastaste ja muud keelustatud hoised.

Endisesse Riigihoiukassasse mahutatud hoiuste väljamaksmine toimub Saksa Riigiposti Ida-ala kaudu. Väljamaksmise üksikasjad antakse eriliste juhenditega teada.

Teistesse praegu veel töötavatesse või likvideerimisel olevatesse kreediitasutistesse mahutatud hoiuste väljamaksmine toimub krediit-asutiste rahaliste võimaluste piires ning selle kohta antakse samuti veel erilised juhendid.

Hoised, millede väljamaksmise kohta kuni 1. 4. 1944 ei ole esitatud nõudeid, ei maksta enam välja.

Tallinnas, 1. novembril 1943. a.

Kindralkomissari ülesandel

Hohenlohe.

Moskva pettus patriarhiga

Varssavi. (DNB) Õigeusu kiriku piiskoppide sinod Kindralkubermangus, kes neil päevil Varssavis kokku astus, arutas muuhulgas ka „patriarh" Sergei küsimust, keda Stalin oma tuntud meetodi põhjal laskis Moskva metropoliidiks „valida", kuid tegelikult määras teda sellele kohale, et Nõukogude Liidu õigeusu kirikut enamlaste agitatsiooni teenistusse tõmmata.

Õigeusu kiriku juhid avaldasid oma nõupidamise tulemuse läkituses, millega nad pöörduvad õigeusu kiriku vaimulike ja kõigeduste poole. Selles läkituses paljastatakse Stalini pettemanööver. Läkitus kirjeldab enamlust, nagu see end oma verest nõretava režiimi kestel kogu maailmale on näidanud, ja väljendab vastikust selle vandeseltsi kohta, kelle tegevus on suunatud kogu kristliku maailma vastu. Läkituses üteldakse:

„Nõukogude Liidus toimus patriarhi „valimine" enamlaste usuvastase ühingu nõudel. Selle kohta ei või muud ütelda, kui väljendada vastikust Nõukogude võimu küünilisuse ja printsiibilageduse suhtes. Nõukogude režiimil lasub kümnete tuhandete vaimulike ja miljonite usklike hirmsa surma süü. See režiim on pannud kirikliku korra endises maailma suurimas kristlikus riigis, eriti aga Ukrainas, täieliku põlguse alla. Selle reziimi südametunnistusel lasub igavesti arvutu hulga peapiiskoppide ja ka patriarh Tihoni mõrv ja surnukspiinamine.

See reziim kavatseb nüüd kõigi oma raskete roimade kõrgpunktina seda-sama kirikut, mis nii palju on kannatanud, kasutada oma roimarlikuks agitatsiooniks."

Läkituse lõpus rõhutavad Kindralkubermangu õigeusu kiriku piiskopid, et nad ühinevad kõigi nende õigeusu kirikute peapiiskoppidega, kes seda Kremli eesmärki läbi näevad ja mõistavad hukka selle uue aktsiooni rahvusvahelise kommunismi võitluses kristliku maailma pühade varade ja väärtuste vastu.

Toimetuse kõnetunnid igal tööpäeval kella 8—12, talitus avatud igal tööpäeval kella 8—17.30, laupäeval kella 8—13-ni. Kehtivad: kuulutuste hinnad: O—nr. 1 ja R—nr. 1. Aadressi muutmine 20 penni.